

ให้กระจายทั่วถึง และตอบสนองความต้องการของผู้พิการที่ต้องการได้รับโควตาทุกคน ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

สำหรับปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจกันในเรื่องการจัดสรรโควตาล็อตเตอร์รี่ นักวิจัยมองว่าเป็นเรื่องที่จะยืดหยุ่นและกระทบต่อความรู้สึกของผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพผดุงศพและขอทานอย่างมาก เนื่องจากพวกเขารู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากคนในองค์กรดังกล่าว ในส่วนของปัญหาเรื่องความโปร่งใสในการจัดสรรโควตานี้ นักวิจัยไม่สามารถที่จะบอกได้ว่าความจริงเป็นเช่นไร แต่ในฐานะของนักวิจัยที่ยืนอยู่ตรงกลางระหว่างทั้งสองฝ่าย นักวิจัยเห็นว่า ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างในเชิงลบที่มีต่อสมาคม มักมีรากฐานมาจากเรื่องการขอโควตาล็อตเตอร์รี่แทบทั้งสิ้น เพราะการได้โควตาล็อตเตอร์รี่ในจำนวนที่มากพอจะทำได้นั้น ย่อมหมายถึงการที่เขาจะสามารถเลิกอาชีพการเป็นขอทานและขอทานอย่างที่เป็นอยู่ และกลับมามีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในเรื่องรายได้ และสถานะทางสังคม

2) ปัญหา ยี่ปัว หรือ ผู้ค้าคนกลาง

ราคาของล็อตเตอร์รี่ 1 เล่ม (100 ใบ) จะตกอยู่ที่ประมาณ 3,600 – 3,700 เมื่อรับจากสมาคมฯ โดยตรง หากนำไปขายตามราคาควบคุมของกองสลากกินแบ่งรัฐบาล คือ ขายในราคาใบละ 40 บาท ผู้ค้าก็จะได้กำไร 300 – 400 บาทต่อหนึ่งเล่มเป็นอย่างต่ำ แต่ถ้าตั้งราคาขายปลีกสูงกว่านั้น กำไรก็จะเพิ่มขึ้นไปอีก ในกรณีนี้มักไม่เกิดปัญหาถ้าบุคคลผู้ซึ่งรับล็อตเตอร์รี่มานั้น ได้โควตาเป็นจำนวนที่มากพอ (อย่างน้อยที่สุดไม่ควรต่ำกว่า 10 เล่ม) ซึ่งหมายถึงต้องเป็นผู้ที่มีทุนหมุนเวียนไม่ต่ำกว่า 36,000 บาทในแต่ละงวด ซึ่งในความเป็นจริงที่เกิดขึ้น บางคนก็ได้รับเพียงครึ่งเล่ม (50 ใบ) เท่านั้น ซึ่งถ้านำไปขายก็จะได้กำไรเพียง 200 – 300 บาท จึงไม่คุ้มค่าที่จะเสียเวลาขาย ดังนั้นทางออกก็คือ การนำไปจำหน่ายหรือให้ยี่ปัว⁶ เท่านั้นเอง

อีกสาเหตุหนึ่งที่ผู้พิการทางสายตาจะนำโควตาล็อตเตอร์รี่ของตนไปให้ยี่ปัวเขาก็คือ เรื่องของความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอนในเรื่องกำไร ล็อตเตอร์รี่ที่รับมาจะหมดมูลค่าทันทีเมื่อประกาศผลรางวัล บางครั้งต้องใช้วิธีเลหลังกัน 3 ใบร้อย ก่อนออกผลสลากก็มี เพราะถ้าประกาศผลรางวัลแล้วก็จะกลายเป็นแค่เศษกระดาษเท่านั้น ดังนั้น การนำไปให้เขาหรือจำหน่ายกับยี่ปัวย่อมเป็นการประกันความเสี่ยง โดยจะได้เงินก่อนแน่นอนกว่า และก็สมารถที่จะไปประกอบอาชีพอื่น เช่นกรณีศึกษาของลุงมากที่ได้กล่าวถึงในตอนต้น เป็นการหารายได้จากหลาย ๆ ทาง

ส่วนอีกกรณีหนึ่งที่จะต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการยี่ปัวนี้ก็คือ ในกรณีที่ผู้ที่ไม่ได้รับโควตาล็อตเตอร์รี่จากทางสมาคมใด ๆ เลย แต่มีความประสงค์ที่จะขาย ก็จะต้องไปรับมาจากยี่ปัว ซึ่งจะมีราคาทุนที่สูงมาก คือ ต้นทุนมาที่ใบละ 37 บาท เมื่อมาถึงมือยี่ปัว ราคาจะขึ้นไปอยู่ที่ 39 บาท หรืออาจจะถึง 40 และ 41 บาทในบางช่วง ทำให้ผู้ที่รับมาต้องไปขายต่อในราคาที่สูงมากยิ่งขึ้นไปอีก

ประเด็นเรื่องยี่ปัว หากมองในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาของนักวิจัยในครั้งนี้ นักวิจัยมีความเห็นว่า กระบวนการยี่ปัวนี้เป็นทั้งประโยชน์และโทษ ในทางที่เป็นประโยชน์นั้น นักวิจัยมองว่า กระบวนการยี่ปัว

⁶ ยี่ปัวคือผู้ค้าสลากรายใหญ่ ที่จะกว้านซื้อล็อตเตอร์รี่จากที่ต่าง ๆ มารวมกัน และจัดแยกเป็นชุด (เลขเดียวกัน) เพื่อจะได้ไปขายในราคาที่สูงขึ้น การขายโควตาให้กับยี่ปัวเรียกว่าการ “เช่า” ยี่ปัวรายใหญ่ที่กรณีศึกษานำโควตาไปให้เขาไว้อยู่ที่บริเวณสี่แยกคอกวัว

เป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งสำหรับผู้พิการทางสายตาที่อยู่ชายขอบ หรือไม่สามารถผ่านกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาในระบบโควตาได้ หากมีทุนอยู่บ้างก็สามารถที่จะไปรับมาขาย เป็นรายได้เพิ่มเติม รวมไปถึงประโยชน์ในแง่ของการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในกลุ่มผู้ที่ได้รับโควตาล็อตเตอรี่จำนวนน้อย ซึ่งมีโอกาสและความเป็นไปได้ที่จะขาดทุนอยู่ค่อนข้างมาก หากนำโควตาของตนไปจำนำกับยี่ปั๊วก็จะได้รับเงินก้อน ซึ่งสามารถนำไปลงทุนประเภทอื่น ๆ หรือนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและ ครอบครัวโดยตรง นักวิจัยจึงเห็นว่า ระบบยี่ปั๊วนั้นเป็น “สวัสดิการนอกระบบ” ของผู้พิการทางสายตา เมื่อสวัสดิการภาครัฐไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึงพอ

อย่างไรก็ดี นักยังคงมีความคิดเห็นว่า “สวัสดิการนอกระบบ” แบบยี่ปั๊วนี้ เป็นการเอารัศมีเอเปรียบและฉวยโอกาส กล่าวคือระบบยี่ปั๊วนั้นแม้จะเป็นทางออกหนึ่งของผู้พิการทางสายตาที่จะสามารถนำโควตาของตนมาจำนำได้ แต่ก็สร้าง “ภาวะจำยอม” ให้กับผู้พิการทางสายตาอีกคนที่ไม่ได้รับโควตา แต่ต้องมารับล็อตเตอรี่จากยี่ปั๊วไปในราคาที่สูงกว่าปกติ และเมื่อนำไปขายก็ต้องตั้งให้เกินราคาควบคุมของรัฐ (40 บาท) ราคาขายจะอยู่ที่ 45 – 50 บาท ซึ่งนอกจากจะเสี่ยงต่อการถูกปรับโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ที่ขายเกินราคาแล้ว ยังเสี่ยงต่อการที่จะขาดทุนเนื่องจากขายไม่หมด และสุดท้ายก็ต้องลดราคาลงให้มากที่สุดในช่วงใกล้ออกวางวัลเพื่อให้ได้ทุนคืน

ดังนั้น ในความเห็นของนักวิจัย ในระบบสวัสดิการที่ยังไม่อาจเอื้ออำนวยให้ผู้พิการทางสายตาได้รับสวัสดิการที่จะทำให้นหลุดพ้นจากอาชีพขอทานและฉวยโอกาสได้อย่างแท้จริงแล้ว ระบบยี่ปั๊วก็ย่อมที่จะยังทำหน้าที่เป็นทั้งนักบุญและโจรร้ายต่อไป

มีผู้พิการจำนวนมากไม่ทราบถึงข้อจำกัด และหลักเกณฑ์การขอโควตา รวมถึงเหตุที่ไม่เคยได้รับสิทธิไม่ถูกอธิบายให้เข้าใจว่าเป็นเพราะอะไร ความเข้าใจผิดบางประการทำให้เกิดการมององค์กรเหล่านั้นในแง่ลบ มองว่าการจัดสรรไม่โปร่งใสบ้าง เล่นพรรคเล่นพวกบ้าง จากคำพูดของพี่นกที่มักเรียกแทนสมาคมตาบอดว่า “สมาคมเฮงซวย” “ผมขออะไรไม่เคยได้ ไม่เห็นจะช่วยอะไรได้เลย ตั้งขึ้นมาเปล่า ๆ กินเงิน อะไรก็พวกข้างในได้ก่อน กินก่อนไม่เหลือถึงพวกเราหรอก บอกแต่ว่าไม่มีนโยบาย ทางสมาคมเรายังไม่มีนโยบาย”

เมื่อผู้พิการเข้าไม่ถึงสิทธิโควตาดังกล่าว ก็หันไปหายี่ปั๊ว ผู้มีสลากอยู่ในมือ ถึงแม้จะรู้ว่าถูกโกงราคาจากคำบอกเล่าของลุงโธม คือแพงกว่ารับโดยตรงฉบับละ 5 - 6 บาท แต่ก็มีผู้พิการไปรับมาขายเป็นจำนวนมาก ในราคาเล่มใหญ่คือ มีจำนวน 100 ฉบับราคา 8,500 - 8,600 บาท ซึ่งเงินทุนตรงนี้ผู้พิการยังทราบอีกว่า สามารถกู้ยืมเงินจากกองทุนฟื้นฟูประกอบอาชีพไม่เกิน 20,000 บาท ต้องผ่อนชำระทุก ๆ เดือน เดือนละ 500 บาท ซึ่งทุกคนเคยไปติดต่อขอกู้เพื่อนำเงินมาลงทุนขายล็อตเตอรี่ แต่พบว่าการที่จะได้รับเงินนั้นต้องมีเงื่อนไขมาก ลุงมากเล่าว่า “เขาให้มีข้าราชการชั้นโทไปค้ำประกันถึงได้ ผมจะไปเอาที่ไหน ไม่มี” ส่วนพี่นกกล่าวว่า “หลักเกณฑ์มีมากเกินไป ต้องหาคนค้ำหลายคน คนที่ค้ำได้ต้องมีหลักทรัพย์ เป็นเจ้าของที่ดินเสีย ผมจะไปหาที่ไหนได้ ที่รู้จักกันก็มีแต่พวกเขาเข้ากินค้ำทั้งนั้น วุ่นวาย ผมเลยไม่ได้ เลยมายืมเพื่อนที่เป็นมอเตอร์ไซค์รับจ้าง ค้ำให้กู้คิดดอกเบี้ยเท่าไร แต่มาโชคร้ายที่ว่า พอยืมตั้งค้ำค้ำซื้อล็อตเตอรี่มาขายก็ถูกคนตาดีมากระชากเอาของผมไปหมดตรงบางแค่นะ ที่นี้แหละเป็นหนี้ ทำงานใช้ค้ำ 3 ปีกว่าจะหมด”

4.1.2 อาชีพนวดแผนโบราณ,นวดฝ่าเท้า

อาชีพนวดแผนโบราณและนวดฝ่าเท้านั้น เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ให้ผู้มีความพิการทางสายตาได้เข้ามาทำประกอบเป็นอาชีพ โดยมีการให้ความสนับสนุนทั้งในเรื่องของการจัดการฝึกอบรมโดยไม่คิดมูลค่า หรือคิดในราคาต่ำ อีกทั้งยังมีการหาสถานที่ทำงานไว้รองรับเพื่อผู้พิการทางสายตาผ่านการฝึกอบรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เช่นที่สมาคมคนตาบอดแห่งชาติก็จะมีศูนย์บริการนวดแผนโบราณเพื่อสุขภาพ และในอนาคตทางสมาคมฯ ก็ยังมีนโยบายที่จะเพิ่มบริการนวดแผนโบราณแบบ Delivery โดยผู้ที่สนใจจะใช้บริการสามารถโทรเข้ามาที่ศูนย์ และศูนย์จะจัดส่งหมอนวดซึ่งเป็นผู้พิการทางสายตาไปบริการให้ถึงบ้าน แต่ทั้งนี้ ทางสมาคมฯ ต้องใช้เวลาในการจัดเตรียมรูปแบบและขั้นตอนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้พิการทางสายตา และผู้ที่ประสงค์จะใช้บริการ เพื่อแก้ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อเปิดให้บริการ

การรับรู้และเข้าถึง

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่นักวิจัยได้ทำศึกษานั้น หลายท่านเคยผ่านการฝึกอบรมอาชีพนวดแผนโบราณ แต่ไม่มีใครที่คิดจะนำวิชาชีพที่ได้เรียนรู้มานี้มาใช้ประกอบเป็นอาชีพหลัก ทั้งนี้ก็มีเหตุผลหลักนั้นคือในเรื่องของสุขภาพ ซึ่งการนวดนั้นต้องใช้แรงค่อนข้างมาก ผู้มีอายุมักจะทำได้ไม่ไหว และยังมีในเรื่องของรายได้ ซึ่งอาจจะได้รับไม่มากนักในแต่ละเดือน ถ้าเทียบกับอาชีพขายล็อตเตอรี่หรือ การเล่นดนตรี รวมไปถึงการขอทาน เพราะรายได้ที่รับจากการนวดในแต่ละครั้ง อย่างน้อยที่สุดจะต้องถูกหาร 2 ทันที คือ ต้องแบ่งจ่ายให้เป็นค่าห้องเช่าที่จะเรียกเก็บเหมือนค่า “หัวคิว” และในบางครั้งยังอาจต้องหาร 3 คือ ต้องแบ่งให้เจ้าของร้านอีกส่วนหนึ่งด้วย

อย่างกรณีของลุงโทน ซึ่งเคยเข้ารับการฝึกทักษะการนวดแผนโบราณที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพอาชีพคนพิการ จ. นนทบุรี แต่ไม่ยึดอาชีพหมอนวด โดยลุงโทนให้เหตุผลว่า “เพราะตอนไปฝึกลุงก็คิดว่า ไม่ได้เท่ากับคนอื่น ๆ เค้า พอนวดไม่เก่งก็ไม่มีลูกค้า แล้วลุงก็ไม่ค่อยมีแรง เหนื่อยง่าย เพราะเป็นโรคหัวใจโต เลยไปเอาดีทางนี้ไม่ไหว” นับเป็นปัญหาใหญ่อีกประการที่ทำให้คนตาบอดเหล่านี้ไม่สามารถประกอบอาชีพนวดได้ เพราะวัยที่ค่อนข้างมาก ทำให้ไม่มีแรงพอจะนวดให้ลูกค้า ซึ่งต้องใช้กำลังมากพอสมควร

นักวิจัยมีความคิดเห็นว่า การที่สมาคมคนตาบอดแห่งชาติก็ดี หรือกรมประชาสงเคราะห์ก็ดี นั้นออกมาให้การสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพนวดแผนโบราณ นับเป็นเรื่องที่ดี เพราะย่อมเป็นการสร้าง “ทางเลือก” ในด้านอาชีพให้กับผู้พิการทางสายตาที่ต้องการมีอาชีพและมีรายได้ โดยเฉพาะในช่วงนี้ที่อาชีพนวดแผนโบราณรวมถึงการนวดในรูปแบบอื่นๆ อย่าง กดจุด หรือ นวดฝ่าเท้า กำลังเป็นที่สนใจ และมีการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ย่อมหมายถึงรายได้ที่ผู้พิการทางสายตาจะได้รับเพิ่มมากขึ้น นักวิจัยจึงมีความเห็นว่า นโยบายการส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพนวดแผนโบราณของผู้ที่มีความพิการทางสายตา ไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรม การจัดหาสถานที่ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อหาลูกค้าให้นี้ นับว่าเป็นอาชีพทางเลือกที่ดีอีกอาชีพหนึ่ง

เจ้าหน้าที่ของสมาคมคนตาบอดแห่งชาติ ได้กล่าวถึงประเด็นอาชีพของคนตาบอดไว้ว่า ทางสมาคมได้ให้การสนับสนุนการประกอบอาชีพนวดแผนโบราณ เนื่องจากอาชีพนวดจะเป็นเหมือนประตูไปสู่อาชีพอื่น ๆ เมื่อถึงระยะเวลาหนึ่งที่เขาอยากเปลี่ยนอาชีพ เขาก็จะมีความกล้ามากพอแล้ว และที่ทั้งสองท่านเห็นตรงกันว่า

ควรเร่งให้การสนับสนุนและทำอย่างจริงจัง ก็คือการผลักดันนโยบายด้านการศึกษา ให้เกิดการเรียนร่วมของคนตาดีและคนตาบอดขึ้น ซึ่งปัจจุบันยังเคลื่อนไหวไม่ได้เต็มที่ เนื่องมาจากการขาดการสนับสนุนในเรื่องสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยในเรื่องการเรียนการสอนของคนตาบอด และที่สำคัญคือยังคนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องนี้ การเปิดโอกาสด้านการศึกษา จะเป็นหนทางสร้างโอกาส รวมไปถึงการสร้างการยอมรับในศักยภาพของคนตาบอดด้วย

ในสังคมไทยปัจจุบัน ยังคงต้องยอมรับว่าโอกาสในการประกอบอาชีพของคนตาบอดมีอยู่ค่อนข้างน้อย จากการพูดคุยกับคณะทำงานของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย ได้สะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการหางานทำของคนตาบอด ที่ไม่ใช่เพราะไร้ซึ่งศักยภาพ แต่หากเป็นเพราะยังขาดการหยิบยื่นโอกาสจากสังคมอยู่ ทางเจ้าหน้าที่สมาคมฯ ได้กล่าวถึงแนวความคิดในเรื่องการประกอบอาชีพของคนตาบอดว่า จากประสบการณ์ที่ทำงานในสมาคมมา เห็นว่าการประกอบอาชีพของคนตาบอดนั้น เป็นสังคมของการตามมากกว่าการเริ่มต้น เช่นเดียวกับการดำรงชีวิต อาชีพที่คนตาบอดทำอยู่ในปัจจุบันความจริงแล้วมีความหลากหลายมาก ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าขายกล้วยเตี๋ย นายหน้าค้าที่ดิน ขายผลิตภัณฑ์ Amway เป็นโปรแกรมเมอร์ เป็นครู อาจารย์ แต่สังคมมักไม่พูดถึง เพราะคนส่วนใหญ่เคยชินกับคนตาบอดประกอบอาชีพขอทาน เล่นดนตรี ขายล็อตเตอรี่มากกว่า และยังเข้าสู่ตลาดงานได้ทันที ถ้ามีเพื่อนแนะนำก็สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ใช้เวลาฝึกฝนไม่นาน ส่วนอาชีพอื่น ๆ นั้นต้องอาศัยการฝึกอบรมค่อนข้างมาก ซึ่งคนตาบอดก็มีโอกาสน้อยอยู่แล้ว คนตาบอดที่จบปริญญาจำนวนไม่น้อยที่ต้องมาค้าสลาก เป็นพนักงานรับโทรศัพท์ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็มาจากการคิดของผู้ประกอบการที่ไม่พร้อมจะเสี่ยงรับคนพิการเข้าทำงาน และสภาพสังคมยังไม่พร้อม

ส่วนการแก้ปัญหาของภาครัฐในการออกกฎหมายบังคับให้สถานประกอบการรับคนพิการเข้าทำงานนั้น 'ยังคงไม่ได้ผลทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ ตัวเลขคนตาบอดที่เข้าทำงานอาจจะมีการเพิ่มขึ้นไปบ้าง แต่ก็ยังไม่อยู่ในจุดที่น่าพอใจ นอกจากนี้บริษัทยังไม่ได้รับเข้าทำงานในแง่ความสามารถ แต่รับในแง่กฎหมายแรงจูงใจในแง่กฎหมายเป็นผลพลอยได้มากกว่า ส่วนในเชิงคุณภาพนั้น ลักษณะงานที่คนตาบอดได้ทำ ยังเป็นเรื่องเดิม ๆ คือไม่ใช้การเปิดรับแบบอิสระ แต่มีการตั้งตำแหน่งไว้สำหรับคนพิการเลย ซึ่งบางครั้งก็ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่นตั้งคุณวุฒิในงานไว้ค่อนข้างสูง

นอกจากนี้ยังมีการเปิดช่องให้ผู้ประกอบการสามารถจ่ายเงินทดแทนการรับคนพิการเข้าทำงานได้ (ตามข้อ 3) ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างทางโอกาสในการประกอบอาชีพของผู้พิการเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้ประกอบการ

⁷ กฎกระทรวง(พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ.2534

ข้อ 1 สถานประกอบการของเอกชนใดมีลูกจ้างตั้งแต่สองร้อยคนขึ้นไป นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นต้องรับคนพิการที่สามารถทำงานได้ในอัตราลูกจ้างทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดจำนวนลูกจ้างสองร้อยคนต่อคนพิการหนึ่งคน เศษของทุกสองร้อยคนถ้าเกินหนึ่งร้อยคนต้องรับคนพิการเพิ่มอีกหนึ่งคน ทั้งนี้ เว้นแต่สถานประกอบการนั้นไม่มีตำแหน่งที่มีลักษณะของงานที่คนพิการสามารถทำได้และได้แจ้งให้กรมประชาสัมพันธ์ทราบ และกรมประชาสัมพันธ์เห็นชอบด้วยแล้ว....

ข้อ 3 นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการใดมีหน้าที่รับคนพิการเข้าทำงาน แต่ประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงานหรือถูกถือว่าประสงค์จะไม่รับคนพิการเข้าทำงาน ให้ส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ใช้บังคับในท้องที่ที่สถานประกอบการตั้งอยู่ด้วยสามร้อยหกสิบห้า และคูณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์จะไม่รับเข้าทำงาน

มักใช้การจ่ายเงินทดแทนเพื่อที่จะไม่ต้องรับคนพิการเข้าทำงาน ซึ่งคุณกิตติพงษ์กล่าวว่า การออกกฎหมายลักษณะนี้เป็นการขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรค 3 และในขณะนี้ก็ได้มีการยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว หากศาลตัดสินว่าขัดกัน ก็เชื่อจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน

สำหรับในกลุ่มของผู้พิการทางสายตาที่ประกอบอาชีพฉีพวงฉีพวงและขอทานนั้น แน่นนอนว่า การมี “โอกาส” และ “ทางเลือก” ทางอาชีพที่มากขึ้นนั้น ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่การมีรายได้ที่มากกว่าเดิม หรือการมีอาชีพที่มั่นคงเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงการ “หลุดพ้น” จากอาชีพขอทานและฉีพวงอีกด้วย

4.2 ด้านการแพทย์

การรับรู้และเข้าถึง

ในกรณีของผู้พิการที่ได้จดทะเบียน จะมีสิทธิได้รับรักษาพยาบาลตามโรงพยาบาลของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่เนื่องจากบางรายไม่ได้จดทะเบียนคนพิการอย่างป้าอบและลุงกาน จึงไม่ได้รับสิทธิตรงนี้ ส่วนกรณีของลุงมาก เล่าว่า “ไปหาหมอก็จ่ายเอง ไม่เห็นฟรี มีแต่แสดงบัตรผู้พิการก็จ่ายครึ่งละสามสี่ร้อย” ลุงมากจะไปหาหมอเดือนละ 1 - 2 ครั้ง จากการบาดเจ็บตามขาแขน อันเนื่องจากโรคเบาหวาน แผลของลุงถึงเป็นแผลอักเสบเรื้อรังหายช้า ในส่วนของคนอื่น ๆ นั้น ทราบว่ามีสิทธิรักษาพยาบาลฟรี แต่ต้องเป็นโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น ซึ่งผู้พิการบอกว่ามีน้อยแห่งเกินไป และเวลาไปใช้บริการมักไม่ได้รับความสะดวกเสียเวลานาน ป้าอบและลุงกานเล่าว่า เคยไปรักษาที่โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง ตอนนั้นลุงกานไม่สบายมาก มีไข้สูง ซึ่งลุงกานซึ่งเป็นโรคกล้ามเนื้อขาเสื่อมมักมีอาการปวดขาตามต้นแขนต้นขา ต้องไปนั่งรอนานกว่า 4 ชั่วโมงกว่าจะได้รับการรักษา ซึ่งลุงกานกับป้าอบบอกกับนักวิจัยว่า ไม่ได้รับความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก ทำให้เสียเวลาไปทั้งวัน จึงตัดสินใจไปหาหมอที่คลินิกใกล้บ้านเสียครึ่งละ 5 - 6 ร้อยบาท ไม่ต้องนั่งรถแท็กซี่ไปกลับเสียเงินกว่า 300 บาท ในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลฟรีนั้น ผู้พิการทางสายตาทั้ง 5 กรณีรับรู้ แต่ไม่ได้เข้าถึงสวัสดิการในส่วนนี้ ค่าใช้จ่ายตรงจุดนี้จึงเป็นรายจ่ายประจำลำดับต้นที่ถือว่าเป็นภาระหนักของขอทานและฉีพวงกลุ่มนี้ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 40 - 74 ปี และมีโรคประจำตัวทุกคน

4.3 ด้านอื่น ๆ

สิทธิขึ้นรถประจำทางโดยไม่เสียค่าโดยสารหรือได้รับส่วนลด สำหรับผู้พิการทางการมองเห็นที่มีสมุดจดทะเบียนคนพิการ ซึ่งนักวิจัยพบว่า ลุงกาน ป้าอบ และพี่ศรี ไม่ได้ทำการจดทะเบียนคนพิการ จึงไม่ได้รับสิทธิขึ้นรถเมล์ฟรี ส่วนคนอื่นที่เหลือคือมีบัตรผู้พิการทุกคน และยังทราบอีกว่า สามารถใช้สิทธิในกรณีเดินทางไปต่างจังหวัด ถ้าแสดงบัตรจะได้รับส่วนลด 50% บ้าง 20% บ้าง ตามแต่ละบริษัทเดินรถ ที่ถนน

เล่าว่า "เวลาขึ้นรถ ผมก็จ่ายดังทุกที เพราะถือว่าจ้างเค้าบอกทางเรา เพราะเคยปรากฏว่าพอไม่จ่ายเงิน เค้าไม่ยอมบอกป้ายที่จะลง" ซึ่งคำพูดดังกล่าวสอดคล้องกับคำพูดของป้าแก้วที่ใช้บริการรถเมล์ร่วมบริการเป็นประจำ ซึ่งก็ต้องจ่ายค่ารถเต็มราคาทุกครั้ง เพราะอาศัยกระเป๋ายกบอกป้ายที่จะลงให้ ถ้าไม่จ่ายเค้าจะไม่พอใจ ส่วนลุงโชนบอกกับนักวิจัยว่า "คนที่มาเก็บเงินเราเค้าไม่ใช่เจ้าของรถ เค้าก็ทำงานกินเปอร์เซ็นต์ก็ต้องเห็นใจเค้า ก็ให้เค้าไป เรายังให้" เหตุผลของลุงโชนบอกกับนักวิจัยว่า ไม่อยากเป็นคนถ่วงโลก ใคร ๆ เขาก็ให้กัน อยากเป็นเหมือนคนธรรมดา พบว่าสวัสดิการด้านค่าใช้จ่ายเนื่องจากการเดินทางของผู้พิการนั้น กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณี มีทั้งที่ได้รับสิทธิ แต่ไม่ใช้สิทธินั้นเพราะเหตุผลว่ากลัวจะไม่ได้รับบริการที่ดีประกอบกับมองว่าการให้เงินค่าโดยสารเป็นการไม่เอาเปรียบผู้อื่น ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับสิทธิ ก็คือผู้ที่มีได้จดทะเบียนคนพิการและสภาพร่างกายยังไม่เอื้ออำนวยต่อการขึ้นรถประจำทางอย่างป้าอบและลุงกานด้วย

สิทธิได้รับเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน กรมประชาสงเคราะห์มีนโยบายให้เงินสงเคราะห์รายเดือนแก่ผู้พิการทางสายตาที่ยากจน เดือนละ 500 บาท ผู้พิการทั้ง 5 กรณีศึกษาทราบว่าสามารถไปรับได้ที่ประชาสงเคราะห์จังหวัดที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน แต่ทุกคนไม่เคยได้รับเงินส่วนนี้ เนื่องจากทุกคนหลังจากพิการก็พยายามหาทางดิ้นรนหาเงินหาอาชีพเลี้ยงตนเอง ออกจากบ้านที่เป็นภูมิลำเนาเดิมมาอยู่ในกรุงเทพ ฯ เข้าห้องแถวหรือบ้านเช่าอยู่ บางคนยังไม่ได้ทำการย้ายทะเบียนบ้านมาจากภูมิลำเนาเดิม จึงไม่ได้กลับไปใช้สิทธิรับเบี้ยยังชีพ มีกรณีของป้าอบ กับลุงกาน ซึ่งลุงกานเองมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตกรุงเทพ ฯ เคยมีจดหมายจากประชาสงเคราะห์ให้ไปรับเบี้ยยังชีพก็เดินทางไปรับกับป้าอบ เพราะลุงกานไม่สามารถไปเองได้ ต้องเสียเวลานั่งรถนานกว่า 2 ชั่วโมง เพราะไกลจากที่พัก เสียค่ารถไป-กลับกว่า 300 บาท เพราะนั่งแท็กซี่จึงไม่ไปรับอีกเลยเป็นเวลา 3 ปี ถึงปัจจุบัน

สิทธิที่จะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการตามหน่วยงานที่รัฐภายใต้การดูแลของกรมประชาสงเคราะห์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ปัจจุบันมีศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการทั่วประเทศ 8 แห่ง ที่สามารถรับผู้พิการทางสายตาเข้าไปฝึกอาชีพได้ แต่มีเพียงแค่ 2 แห่ง คือ 1. ศูนย์ฟื้นฟูอาชีพคนพิการพระประแดง จ. สมุทรปราการ 2. ศูนย์พัฒนาอาชีพคนพิการจังหวัดนนทบุรี ซึ่งถือว่ามีจำนวนน้อยมาก หากเทียบกับจำนวนคนตาบอดทั้งประเทศ และอยู่ในทุกภูมิภาค โดยเฉพาะผู้พิการทางสายตาในชนบทที่อยู่ห่างไกล กรณีศึกษาทั้ง 5 กรณีมีเพียงป้าอบ ที่ไม่เคยเข้ารับการฟื้นฟู เนื่องจากช่วงอายุเกิน 40 ปีในขณะนั้นเกิน คือ จะรับฟื้นฟูในช่วงอายุไม่มากนัก อย่างกรณีของลุงมาก พี่นก และป้าแก้ว เคยเข้าไปฝึกทักษะทางวิชาชีพ เช่น ช่างไม้ และดนตรี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่วนลุงโชนนั้นเข้ารับการฝึกการใช้ไม้เท้าและฝึกการวาดแผนโบราณในระยะสั้น ๆ เพราะปัญหาอายุและสุขภาพ

นักวิจัยเห็นว่า การได้รับสวัสดิการในการเข้ารับการฟื้นฟู โดยเฉพาะตั้งแต่เริ่มตาพิการนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยให้คนตาบอดในระยะเริ่มแรกสามารถปรับตัวทั้งร่างกายและจิตใจได้แล้ว การพัฒนาทักษะต่าง ๆ ยังจะสามารถทำได้ดีกว่าผู้ที่มาฝึกในภายหลัง เมื่อเรียนสำเร็จแล้วก็สามารถที่จะไปประกอบอาชีพได้ด้วยความช่วยเหลือของทางโรงเรียน ที่เห็นได้ชัดคือจะมี "เครือข่าย" ของคนตาบอดด้วยกันเองที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล หรือร่วมกันประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่นตั้งวงดนตรีคนตาบอดดังที่ได้พบเห็นจากกรณีศึกษาเป็นต้น

อย่างไรก็ดี ปัญหาที่สำคัญซึ่งทำให้คนตาบอดอีกเป็นจำนวนมากตกหล่นจากการได้รับสวัสดิการตรงจุดนี้ นอกจากที่จะมีศูนย์ฟื้นฟูจำนวนน้อยแล้ว คนตาบอดโดยเฉพาะในภาคชนบทนั้น ยังไม่ทราบว่ามีแหล่งทรัพยากรตรงจุดนี้อยู่ เนื่องจากการรับรู้ข่าวสารของคนกลุ่มนี้มีจำกัดอยู่แล้ว และหน่วยงานที่เข้าถึงคนตาบอดได้ในภาคชนบทนั้นก็ยังมีเป็นจำนวนน้อยมาก การศึกษาครั้งนี้จึงพบว่ากรณีศึกษาทราบเรื่องศูนย์ฝึกอาชีพจากเพื่อน จากครูในโรงเรียน จากคนรู้จัก มากกว่าจากองค์กรที่ทำหน้าที่ในส่วนนี้โดยตรง เช่น นักสังคมสงเคราะห์ โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข กรมประชาสงเคราะห์ เป็นต้น

ผู้พิการทางการมองเห็นบางรายไม่เคยรับรู้ถึงสิทธิของคนพิการเลยว่า ต้องเรียกร้องอะไร จากใคร ก็เลยไม่ได้ไปใช้สิทธิที่มี ซึ่งทำให้ทราบว่าการกระจายข่าวสารเรื่องสิทธิของคนพิการยังไม่ทั่วถึง แต่ก็มีบางคนที่รับรู้เรื่องสิทธิของคนพิการอย่างดี แต่เขาไม่ต้องการใช้สิทธิตรงนั้น เพราะคิดว่าเงินส่วนที่ใช้ช่วยเหลือควรแบ่งปันให้คนอื่นที่จำเป็นต้องใช้มากกว่า หันกลับมาสู้เพื่อดูแลความเป็นอยู่ด้วยตนเอง อย่างกรณีพี่นกเกล้าว่า บ้านเคยถูกน้ำท่วมเมื่อปี 39 ออกไปไหนไม่ได้ไม่มีข้าวกิน พี่นกออกมาโทรศัพท์ขอความช่วยเหลือกับสมาคมคนตาบอด ขอความช่วยเหลือจำพวกข้าวและนมผงให้ลูกกิน พบว่าทางสมาคมมิได้ให้เหตุผลหรือคำอธิบายใด ๆ ในการไม่ให้ความช่วยเหลือในครั้งนั้น เพียงแต่บอกกับพี่นกเกล้าว่า "ทางสมาคมยังไม่มียกยบาย" ทำให้พี่นกเกล้าไม่พอใจเป็นอย่างมากและบอกกับนักวิจัยว่า "ถ้าผมรอความช่วยเหลือจากทางสมาคมนะ ป่านนี้ผมตายไปนานแล้ว"

ส่วนในกรณีของลุงมากซึ่งเคยเข้ารับการฝึกทักษะการทอเสื่อจาก "สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่ง" ซึ่งลุงมากบอกกับนักวิจัยว่า "เคยทอเสื่อนะ ได้ฝึนละบาทเอง แต่กินอยู่กับเค้าก็ไม่เป็นไร ที่นี้ถ้าออกมาอยู่กับที่บ้านจะทำก็ไม่ไหว ไม่มีคนซื้อ" หลังจากที่ลุงมากออกจากศูนย์มากก็ได้ใช้ทักษะการทอเสื่ออีก และยังบอกกับนักวิจัยว่า "มาหาเงินทางนี้ ถึงจะพอกิน"

จากการศึกษาข้อมูลทางด้านการจัดสวัสดิการที่จัดให้กับผู้พิการตาบอด นักวิจัยพบว่า มีการสร้างเครือข่ายของความช่วยเหลือผู้พิการทางสายตา กระจายตัวในวงกว้างยิ่งขึ้นในองค์กรภาคเอกชน สมาคมคนตาบอด สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ มีศูนย์ประสานงานคนตาบอดภาคเหนือเปิดสอนนวดแผนโบราณ มูลนิธิศอริฟัวเปิดสอนนวดแผนโบราณ สมาคมคนตาบอดจัดทำกรฝึกอบรมนวดแผนโบราณเคลื่อนที่ไปตามต่างจังหวัด เรียกว่าการลงพื้นที่จัดอบรมมาแล้วหลายครั้ง สามารถผลิตผู้พิการตาบอดที่จบหลักสูตรนวดแผนโบราณในชนบท 300 คน โดยมีจุดมุ่งหมายให้คนตาบอดในท้องถิ่นมีงานทำไม่ต้องอพยพเข้าเมืองใหญ่ และเพื่อการดึงดูดจรรยาเข้ามาเป็นขอทาน นอกจากนี้ยังมี มูลนิธิส่งเสริมอาชีพคนตาบอดเปิดสอนทำนายโหราศาสตร์ โรงเรียนสอนคนตาบอดสอนดนตรี พิมพ์ดีด และคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยราชสุดาเปิดอบรมภาษาอังกฤษ และหลักสูตรพนักงานรับโทรศัพท์ และศูนย์บริการการศึกษาคนตาบอดนครราชสีมาให้การฟื้นฟูสภาพจิตใจ สอนการใช้ชีวิตประจำวัน และอักษรเบรลล์ แต่ผู้พิการทางการมองเห็นที่ได้ทำการศึกษาทั้ง 5 กรณีในครั้งนี้ ไม่ได้รับรู้ถึงองค์กรที่เป็นเครือข่ายให้ความช่วยเหลือเหล่านั้นเลย ไม่ได้รับการฟื้นฟู การปรับตัวจากหน่วยงานเหล่านี้ ต่างดิ้นรนต่อสู้ตามวิถีทางของแต่ละคน ผู้พิการทั้ง 5 กรณีบางคนไม่เคยได้ฟื้นฟูอะไรเลย และไม่เคยมารู้ว่ามีองค์กรหน่วยงานเหล่านั้นอยู่ อาจเนื่องมาจาก ไม่ได้คลุกคลีกับกลุ่มผู้พิการทางการมองเห็นมาก่อน และไม่รู้จักคนที่รู้จักสถานที่เหล่านี้ พวกเขาไม่สามารถรับรู้ข่าว

สารว่าจะสามารถเข้ารับการฝึกอาชีพหรือฟื้นฟูได้จากที่ใด คนตาบอดกลุ่มนี้จึงผันตัวเองมาสู่เส้นทางของการ
เป็นวิทยก และขอทาน

บทที่ 5

ข้อค้นพบ

5.1 ทศนคติและมุมมองของสังคมที่ควรเปลี่ยน

จากชุดความคิดในเรื่องศักยภาพของผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นขอทานหรือวณิพกที่มีอยู่ในปัจจุบัน อันได้สะท้อนออกมาจากภาพการทำงานของรัฐบาลกับกลุ่มคนเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้ง “สถานแรกรับคนไร้ที่พึ่ง” ขึ้น เพื่อนำกลุ่มคนที่ดำรงชีวิตด้วยการขอทานเหล่านี้ไปอยู่รวมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนตาดี คนตาบอด คนพิการอื่นๆ หรือแม้แต่ผู้ที่มีปัญหาทางจิต ซึ่งเป็นความเชื่อของรัฐที่ว่าคนเหล่านี้ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ต้องมีผู้จัดการสิ่งต่างๆ ให้ จึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม

หากแต่ในความเป็นจริงที่นักวิจัยได้พบนั้น กลับตรงกันข้ามกับความคิดชุดนี้ เพราะคนเหล่านี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการพึ่งพาตัวเองอย่างเข้มข้นที่สุด เพราะกว่าที่พวกเขาเหล่านี้จะมายืนอยู่ตรงจุดที่ใครๆ ก็มองว่าเป็นคนไร้ค่า ทุกคนล้วนผ่านการดิ้นรนอย่างหนัก และพยายามทำอาชีพอื่นๆ มาก่อนทั้งสิ้น ไม่มีใครที่เมื่อตาพิการแล้วจะตัดสินใจมาทำอาชีพนี้เลย แม้จะรู้ว่าเส้นทางประกอบอาชีพของผู้พิการทางสายตา นั้นมีอยู่อย่างจำกัดก็ตาม

การยอมทำในสิ่งที่คนในสังคมจะต้องตราหน้าว่าเป็นพวก “ขอทาน” เป็น “ขยะสังคม” ก็เป็นไปเพื่อเหตุผลเดียวนั่นคือความอยู่รอดของตัวเองและครอบครัว ผู้พิการทางสายตาเหล่านี้หลายคนเป็นกำลังหลักของครอบครัว เป็นคนที่ส่งเสียเลี้ยงดูปากท้องของอีกหลายชีวิตที่รอคอยอยู่ที่บ้าน นักวิจัยไม่พบคำว่า “ขี้เกียจ” ในกลุ่มคนเหล่านี้ เพราะถ้าขี้เกียจ มันไม่ได้หมายถึงว่าจะต้องทนอดไปคนเดียว แต่หมายถึงอีกหลายชีวิตที่พึ่งพาอาศัยอยู่ที่บ้าน จะต้องอดตามกันไปด้วย การเข้าสู่อาชีพขอทานหรือวณิพกของคนกลุ่มนี้ นักวิจัยจึงเห็นว่าเป็นภาวะจำยอม ของผู้ที่ตกอยู่ในสภาพ “มีดมน” นั่นคือต้องอยู่ในความมีดมนจากความพิการ และยังคงเดินในเส้นทางอันมีดมนไร้หนทางสำหรับตนเอง

นักวิจัยจึงอยากเสนอให้มีการทำความเข้าใจในเรื่องอาชีพขอทานและวณิพกกันใหม่ ไม่ว่าจะเป็นผู้พิการหรือไม่ เพราะจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้นักวิจัยได้ตระหนักว่า เส้นทางในการเข้าสู่อาชีพนี้ ไม่ได้ง่ายอย่างที่หลายคนเข้าใจ การที่คนๆ หนึ่งตัดสินใจที่จะมายืนถือซันหรือแก้วน้ำนั้น ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนด้วยเสียงดนตรีหรือไม่ก็ตามที นั้นหมายถึงคนๆ นั้นกำลังต่อสู้กับตนเองอยู่ ต่อสู้กับความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นคนไร้ศักดิ์ศรี เป็นคนที่ไร้ความสามารถ ด้วยตราประทับของสังคมที่บอกว่าเป็นคน “ขอทาน” ทำให้ต้องปกปิดตัวเอง ด้วยความกลัวว่าจะมีคนรู้ ซึ่งถ้าเกิดกับตัวเองก็ยังไม่อาจที่จะรับผลนั้นได้ แต่หากเกิดกับครอบครัวโดยเฉพาะกับลูกของตนนั้น ความทุกข์ก็จะยิ่งเพิ่มเป็นทวีคูณ และยังไม่ต้องพูดถึงความหวาดกลัวว่าเจ้าหน้าที่รัฐอาจจะมาจับโยนขึ้นรถไปในวันใดวันหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ไม่มีคนดูแลครอบครัว

นอกจากนี้ อีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าพวกเขาเหล่านี้ พยายามอย่างยิ่งที่จะทำ ก็คือการสร้าง “สิ่งแลกเปลี่ยน” ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง การเล่นดนตรี หรือแม้แต่การ “ให้พรสวรรค์” หรือการอวยพรแก่ผู้ที่ให้เงินแก่ตนเองนั้น นักวิจัยคิดว่า นี่คือการลดช่องว่างระหว่างคำว่า “ให้” และ “รับ” ลง เพื่อสร้างความรู้สึกที่ดี เหมือนกับเป็นการปลอบประโลมตนเองว่า อย่างน้อยที่สุด พวกเขาก็ได้มีอะไรและเปลี่ยนกับเงินที่ได้รับมา

การที่เราจะไปตัดสินหรือนำความคิด “*ไม่มีความยากจน ในหมู่คนชยัน*” ไปตัดสินหรือประเมินความเป็นคนขอทานเหล่านี้จึงออกจะเป็นความคิดที่ผิวเผินมากเกินไป โดยเฉพาะในกลุ่มผู้พิการ ที่สังคมไทยปัจจุบันยังหยิบยื่นโอกาสให้กับคนเหล่านี้น้อยเหลือเกิน การที่หน่วยงานของรัฐทั้งหลายยังใช้วิธีการแบบ “จับโยนๆ” คนเหล่านี้ขึ้นรถ เพื่อเอาไปไว้ในที่ๆจัดเตรียมไว้เฉพาะนั้น จึงไม่บังเกิดผล เพราะเป็นการทำงานที่ไม่ได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงในชีวิตของคนเหล่านี้ ความเป็นจริงที่เขาจะต้องเลี้ยงดูครอบครัว และตัวเขาเองก็พร้อมที่จะหลุดพ้นจากอาชีพนี้ ขอเพียงรัฐเปิดโอกาสและทางเลือกให้เขา ให้เขาได้รับสวัสดิการสังคมและมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ นักวิจัยเชื่อว่าหน่วยงานอย่างสมาคมคนตาบอดแห่งชาตินั้นเป็นทางเลือกที่ดี เพราะผู้ที่ทำงานในหน่วยงานล้วนเป็นผู้เข้าใจถึงสภาพความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้พิการทางสายตาและมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาของผู้พิการทางสายตาอย่างจริงจังในทุกระดับ และจากมติที่ประชุมสมัชชาคนตาบอดแห่งชาติ ครั้งที่ 3 (พ.ศ.2544) ก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในปัญหาเรื่อง “อาชีพ” ของผู้พิการทางสายตา ที่ควรได้รับการส่งเสริม,ผลักดัน รวมไปถึงการคุ้มครองสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้พิการเหล่านี้ในฐานะพลเมืองคนหนึ่ง

นักวิจัยจึงมองว่ารัฐควรให้การสนับสนุน รวมถึงการส่งเสริมองค์กรเพื่อคนตาบอดอย่างจริงจัง ทั้งในแง่ของงบประมาณและการเข้ามามีส่วนร่วมในการออกข้อบังคับหรือนโยบายทางสังคมที่จะต้องนำมาใช้กับผู้พิการทางสายตา แต่ทั้งนี้การสร้างการมีส่วนร่วมนี้ก็ย่อมต้องไม่ลืมที่จะรับฟังแนวความคิดของกลุ่มผู้พิการทางสายตาที่อยู่ชายขอบเหล่านี้ด้วย เพราะ ณ ปัจจุบันทัศนคติของคนเหล่านี้ที่มีต่อสมาคมคนตาบอดแห่งชาติก็คือ “เป็นที่พึ่งไม่ได้” การจะช่วยเหลือและทำงานกับคนกลุ่มนี้จึงควรเริ่มที่การสร้างการเข้าใจอันดีต่อกัน และที่สำคัญคือการให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังและเท่าเทียมกัน

5.2 การยอมรับศักยภาพในการประกอบอาชีพของคนตาบอด

การสร้างการเข้าใจในเรื่องอาชีพที่ผู้พิการสามารถทำได้นั้น นักวิจัยมีความเห็นว่า ในปัจจุบันยังมีกรอบที่แคบเกินไป ซึ่งอาจจะทำให้ทั้งคนที่พิการทางสายตาเองและคนในสังคมประเมินความสามารถของผู้พิการทางสายตาได้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ตรงจุดนี้อาจมีความแตกต่างกันอยู่ ในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ที่จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับโอกาสของสมาชิกในครอบครัวที่มีความพิการทางสายตา เพราะจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ นักวิจัยพบว่า เกือบทั้งหมดของผู้พิการทางสายตาที่ได้พูดคุยนั้น ล้วนมีพื้นฐานครอบครัวอยู่ในภาคชนบทและมีฐานะที่ยากจน เมื่อพวกเขาต้องตาบอดลง ทางเลือกในชีวิตที่มีน้อยแต่เดิมอยู่แล้วก็จะยิ่งถูกจำกัดลงมากขึ้นไปอีก

และการที่ภาพของผู้พิการทางสายตาที่คนในสังคมส่วนใหญ่ได้รับรู้ทั้งจากสื่อต่างๆ และจากความเป็นจริงที่ได้พบเห็นก็คือ อาชีพขายล็อตเตอรี่ อาชีพหมอนวด และพนักงานรับโทรศัพท์ ซึ่งเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย ไม่ใช่วิชาชีพชั้นสูง ทำให้คนในสังคมส่วนใหญ่รวมไปถึงตัวผู้พิการเองมองว่าเป็นอาชีพที่คนตาบอดสามารถทำได้เท่านั้น ทั้งๆ ที่ความเป็นจริงแล้วยังมีงานอีกมากที่ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าไปทำได้ ขอเพียงได้รับโอกาสทางการศึกษา และทางเลือกในการฝึกอบรมที่เอื้ออำนวยต่อสภาพร่างกาย ที่สำคัญคือได้รับการยอมรับจากสังคม ให้คนตาบอดได้มีหน้าที่การงานตามกำลังความสามารถและศักยภาพของคน ๆ นั้น การผลักดันให้เกิดจุดนี้ได้จะต้องใช้ระยะเวลาและการสนับสนุนจากหลาย ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน แต่เมื่อคนในสังคมได้เห็นศักยภาพของคนตาบอดอย่างเต็มที่แล้ว การพัฒนาด้านอาชีพการงานย่อมสามารถขับเคลื่อนไปได้ และช่วยให้คนตาบอดในสังคมไทยมีทางเลือกที่มากขึ้น

5.3 การให้คำปรึกษาเมื่อต้องเข้าสู่โลกมืด

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทุกคน ล้วนมิใช่ผู้ที่มีความพิการแต่กำเนิด หากแต่มามีความพิการในภายหลังทั้งสิ้น เมื่อนักวิจัยสอบถามถึงการให้ความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลที่คงเหล่านี้นี้เข้ารับการรักษาดังเมื่อเริ่มตาบอด ว่ามีการให้คำแนะนำหรือข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือการปรับตัวหรือไม่ คำตอบของทุกคนคือ ไม่มี เมื่อต้องอยู่ในโลกมืด ทุกคนต้องดิ้นรนหาทางไปกันเอง

ตรงจุดนี้ นักวิจัยเห็นว่า การที่พวกเขาต้องตาบอดลงเมื่อตอนแรกเริ่มนั้น นับได้ว่าเป็นการหักเหของชีวิตครั้งใหญ่ ซึ่งนับเป็นช่วงเวลาที่จะเสียก่อนทั้งในเรื่องของความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และหนทางที่จะไปต่อในอนาคต การที่พวกเขาต้องเผชิญสภาวะเช่นนี้โดยปราศจากข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับผู้พิการทางสายตา ทำให้เราพบว่ายังมีคนพิการทางสายตารายอื่น ๆ ที่ถูกครอบครัวยึดติด "เก็บ" เอาไว้ในบ้าน เพราะคิดว่าผู้พิการเหล่านี้ไม่สามารถดำเนินชีวิตด้วยตนเองได้ ต้องพึ่งพาผู้อื่น อันทำให้เกิดปัญหาของการทอดทิ้งผู้พิการตามมา

นักวิจัยเห็นว่า การให้ข้อมูลที่ถูกต้องในเรื่องศักยภาพของผู้พิการทางสายตานั้น เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะด้านการแพทย์ ซึ่งจะเป็นหน่วยงานแรกที่ได้สัมผัสกับผู้พิการทางสายตาโดยตรง ควรที่จะมีการประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ที่จะสามารถดูแลฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้พิการเหล่านี้ อาทิ โรงเรียนสอนคนตาบอด ศูนย์ฝึกอาชีพ เป็นต้น โดยผ่านการทำงานของนักสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์หรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ ในสถานพยาบาลนั้น เพื่อรับส่งต่อผู้พิการไปฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ รวมไปถึงการสร้างความเข้าใจกับครอบครัวของผู้พิการทางสายตาด้วย

ส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาผู้พิการทางสายตาต้องมาเป็นขอทานหรือขอทานนัก นักวิจัยเห็นว่าข้อนี้มีส่วนอยู่มาก ดังนั้น หนทางในการแก้ปัญหาที่จะเป็นการแก้ไขอย่างแท้จริงจึงเป็นเรื่องที่ต้องคุยกันมากกว่าหนึ่งฝ่าย คือเริ่มตั้งแต่สถานพยาบาล ผู้นำชุมชน โรงเรียนหรือสถานที่ฝึกอาชีพคนตาบอด ไปจนกระทั่งถึงท่าทีของรัฐบาลในการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อเพิ่มโอกาส

และทางเลือกให้แก่ผู้พิการทางสายตา ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมอย่างเป็นสุข

5.4 ขอทานและวณิพก : อาชีพที่ต้องใช้ทุน

เมื่อพิจารณาจากประวัติของกรณีศึกษาทั้ง 5 คน นักวิจัยพบว่า ทุกคนล้วนมีพัฒนาการในการประกอบอาชีพทั้งสิ้น เมื่อทุกคนต้องตาบอดลง ไม่มีใครที่คิดว่าจะเข้ามาประกอบอาชีพขอทานหรือวณิพกในทันที หากแต่ได้พยายามหาหนทางที่จะประกอบอาชีพในทางอื่น ตามกำลังและความสามารถที่ตนมี จนเมื่อไม่มีหนทางไปแล้วจริง ๆ จึงได้เข้าสู่การเป็นขอทาน ส่วนในกลุ่มของวณิภคนั้น แม้รัฐจะได้ “พิพาทษา” กล่าวคือ ได้กำหนดให้วณิพกและขอทานมีสถานภาพเดียวกันตามกฎหมาย⁹ แต่พวกเขาก็กินยันที่จะปฏิเสธ เพราะพวกเขาถือว่าการเล่นดนตรีให้คนฟังคือการประกอบอาชีพโดยสุจริต เป็นการหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวโดยใช้ความสามารถทางดนตรีแลก สะท้อนจากคำพูดที่แสดงถึงศักดิ์ศรีในตัวเองของพี่นกที่ว่า “...ผมถือว่าผมไม่ได้ขอนะ ผมเล่นดนตรีแลก ถ้าชอบก็ให้ ถ้าไม่ชอบก็ไม่ใช่ไร ผมชอบให้เรียกว่า วณิพก มากกว่า” แต่บนเส้นทางของการเป็นวณิพกตาบอดนี้ พี่นกเองก็ทราบดีถึงความไม่มั่นคง เพราะหากวันหนึ่งเกิดเล่นดนตรีไม่ไหวขึ้นมา “...ต้องนอนขอกัยอม...” เพราะไม่ใช่แค่ตัวเองเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบ แต่ยังมีความรับผิดชอบที่ต้องพึ่งพาอยู่ ซึ่งอาจทำให้วณิภคนคนหนึ่ง ที่ไม่สามารถเล่นดนตรีได้อีกต่อไป ต้องยอมแลกสิ่งสุดท้ายที่มีอยู่มาเป็นขอทาน เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว

ในกรณีศึกษาอื่น ๆ ก็เช่นกัน ลุงโชนและพี่ศรี ไม่เคยให้ญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้านรับรู้ถึงการมา “ทำงาน” นี้ เมื่อถูกถามว่าทำอะไรกัน ทั้งสองจะตอบว่าไปขายล็อตเตอรี่ ความทุกข์ที่ต้องปกปิดตนเองนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย และด้วยความเป็นมุสลิมของทั้งคู่ ก็ทำให้ไม่สามารถเล่นดนตรีหรือใช้เสียงโฆษณาเพื่อขอบริจาคเงินได้ตามความเชื่อของศาสนาอิสลาม สิ่งที่ทำอยู่เพื่อเลี้ยงปากท้องทุกวันนี้ ลุงโชนและพี่ศรีก็มีความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นสิ่งที่ขัดกับศาสนา แต่ด้วยเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการขอโควตาล็อตเตอรี่ไม่ได้ ความสูงอายุละโรคประจำตัวของลุงโชน ไม่อยากรบกวนลูกหลาน จึงทำให้ทั้งสองต้องยอม “กบฏ” ต่อความเชื่อที่ตนยึดถือ และพยายามทดแทนด้วยการออกจากบ้านให้เช้า เพื่อที่จะได้มีเวลาขอให้นานพอ ก่อนที่จะกลับบ้านไปทำละหมาดในตอนกลางวัน และเมื่อไม่สามารถเล่นดนตรีหรือร้องเพลงแลกเปลี่ยน เราจึงได้ยินลุงโชนกล่าว

⁹ พรบ. ควบคุมการขอทาน พ.ศ. 2484

มาตรา 6 ห้ามมิให้บุคคลใดทำการขอทาน การขอทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมิได้ทำการงานอย่างใด หรือให้ทรัพย์สิน สิ่งใดตอบแทน และมีใช่เป็นการขอกันในฐานะญาติมิตรนั้น ให้ถือว่าเป็นการ ขอทาน

การขับร้อง การตีสตีเป่า การแสดงการเล่นต่าง ๆ หรือการกระทำ อย่างอื่นในทำนองเดียวกันนั้น เมื่อมิได้มีข้อตกลงโดยตรง หรือโดยปริยายที่จะเรียกเก็บค่าฟังคำดูแต่ขอทรัพย์สินตาม แต่ผู้ฟังผู้ดูจะสมัครใจให้ั้น ไม่ให้รับฟังเป็นข้อแก้ตัวว่าไม่ได้ทำการขอทานตามบทบัญญัติแห่ง มาตรา นี้

คำอวยพรที่ยาวค่อนข้างมากทุกครั้งที่ได้ยินเสียงเหรียญกระทบแก้วในมือ ลุงโทนกกล่าวว่าถ้อยคำที่ได้กล่าวออกไปนั้น เป็นการให้ “พรสวรรค์” แก่คนที่ให้เงิน และเชื่อว่าการให้พรสวรรค์นี้ จะช่วยให้คนที่ให้เงินนั้นมีความสุขความโชคดีตามคำอวยพร เป็นวิธีการตอบแทนกับเงินที่ได้รับมา เท่าที่ตนเองจะสามารถทำได้ และนี่ก็คือส่วนหนึ่งของความเชื่อ และความพยายาม ที่ช่วยให้ความรู้สึกทุกข์ต่าง ๆ ที่มีอยู่นั้นได้ทุเลาเบาบางลงไปบ้าง

ความทุกข์ที่ต้องแลก ไม่ใช่แต่เฉพาะทุกข์ที่เกิดกับตนเองเท่านั้น ทุกข์ที่เกิดกับครอบครัวก็เป็นความยากลำบากที่ต้องแบกรับไว้ไม่ใช่น้อย ครั้งหนึ่งลูกชายของพี่นกเคยไปยืนเป็นเพื่อนพ่อสีชอบบนสะพานลอยแห่งหนึ่ง ปรากฏว่ามีครูที่โรงเรียนของลูกมาพบเข้า จึงนำไปพูดและวาดรูปลูกชายพี่นกที่ยืนถือขันในชั้นเรียน ทำให้เพื่อนล้อว่าเป็น “ไอ้ลูกขอทาน” เรื่องนี้สร้างความทุกข์ให้แก่พี่นกมาก จนถึงกับต้องไปยังโรงเรียนเพื่อขอให้ครูหยุดว่าลูกชายของตน ตัวพี่นกเอง หลายครั้งที่เคยถูกว่า ว่า หนวกหูบ้าง เป็นขยะสังคมบ้าง เกะกะบ้าง แม้จะนึกน้อยใจอยู่บ้าง แต่พี่นกก็ยังคงอารมณ์ดี ตอบกลับไปว่า “เป็นขยะก็มาเก็บไปสิครับ” แต่เมื่อเรื่องเกิดกับลูก ความทุกข์ก็ดูเหมือนจะเพิ่มขึ้นเป็นหลายเท่า และเป็นเรื่องที่พี่นกบอกว่า “ผมยอมไม่ได้”

นักวิจัยจึงเห็นว่า อาชีพขอทานและวณิกนี้ เป็นอาชีพที่ต้องลงทุน ลงทุนด้วย “ศักดิ์ศรี” และ “เกียรติยศ” ที่มีอยู่ โดยมี “ชีวิต” ของตนเองและครอบครัวที่อยู่เบื้องหลังเป็นเดิมพัน นักวิจัยมองว่าเป็น “ความกล้า” ของคน ๆ หนึ่ง ที่หันหลังให้กับความช่วยเหลือของรัฐ และเลือกที่จะพึ่งพาตัวเองอย่างเข้มข้นที่สุด ด้วยทุนสุดท้ายที่มีอยู่ในตัว

บทสรุปข้อหนึ่งที่นักวิจัยได้จากการศึกษาครั้งนี้ การเป็นขอทานและวณิกนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย การที่คนจนด้วยทรัพย์สินเงินทอง ไม่ได้หมายความว่าเขานั้นจะต้องจนศักดิ์ศรีตามไปด้วย ศักดิ์ศรีที่พวกเขามีอยู่ต่างหาก ที่ทำให้พวกเขาต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ไม่ยอมทำตัวเป็นภาระแก่ลูกหลาน ยอมที่จะถูกเรียกว่าเป็น “คนขอทาน” ดีกว่าที่จะปล่อยให้ครอบครัวต้องทนอด

ภาคผนวก

ก. กรณีศึกษา

พิกนก (นามสมมติ)

“...ผมถือว่าผมไม่ได้ชนะ ผมเล่นดนตรีแลก ถ้าชอบก็ให้ ถ้าไม่ชอบก็ไม่เป็นไร ผมชอบให้เรียกว่า วณิพก มากกว่า”

แทบจะทุกวันที่พิกนกจะต้องตื่นขึ้นแต่เช้าตรู่ เพื่อเตรียมตัวไปส่งลูกชาย 2 คน วัย 7 และ 9 ขวบ ไปโรงเรียน โดยไม่ลืมที่จะนำ “ซอฮู้” คุ้ใจติดตัวออกไปด้วย และหลังจากส่งลูกชายทั้ง 2 แล้ว พิกนกก็จะเดินทางจากบ้านซึ่งอยู่แถบชานเมืองโดยรถตู้ เพื่อมา “ทำงาน” ที่ย่านชุมชนและการค้าที่จอแจไปด้วยผู้คนในตัวเมือง และจะอยู่ที่นั่นทั้งวันจนกระทั่งเย็น จึงเดินทางกลับบ้าน โดยจะมีลูกชายทั้งสองที่ภรรยาไปรับมาจากโรงเรียนคอยรออยู่หน้าบ้าน และจะรีบวิ่งออกไปรับพ่อทันทีที่ได้ยินเสียงไม้เท้า

นี่คือส่วนหนึ่งของกิจวัตรในแต่ละวันของพิกนก ชายวัยกว่า 40 ปี ที่ตกอยู่ในโลกมืดมาตั้งแต่อายุได้ 24 ปี สาเหตุที่พิกนกต้องกลายเป็นผู้พิการทางสายตานั้น พิกนกเล่าว่า เป็นเพราะตอนที่อยู่ในท้อง แม่ของตนกินยาขับ ทำให้เกิดมามองไม่ค่อยชัด เด็ก ๆ ต้องนั่งหน้าชั้นเรียนจึงจะมองเห็น เพราะตอนเด็ก ๆ ยังชอบที่จะหนีไปเล่นลิเก ถูกไฟส่องตามาก ทำให้การมองเห็นยิ่งแยลงมาเรื่อย ๆ จนมาถึงวัยที่ต้องถูกเกณฑ์ทหาร แต่ทางบ้านขอให้บวช จึงไปบวชอยู่ได้ 3 พรรษา ต้องขอลาสิกออกมา เพราะอยากกลับมาเล่นดนตรีอีก พอติดกับที่เกิดอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ล้ม หัวฟาดพื้นสลบไป 7 วัน เมื่อฟื้นขึ้นมาตาก็มองอะไรไม่เห็นแล้ว

แต่ถึงกระนั้นพิกนกก็ไม่ได้คิดว่า การที่ต้องอยู่ในโลกมืดนี้เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของชีวิต ทั้งนี้ก็เพราะพิกนกเองค่อย ๆ รับสภาพของการมองเห็นน้อยลงมาทีละนิด เมื่อถึงวันที่ต้องมืดสนิทกันจริง ๆ จึงอาศัยการปรับตัวไม่มากนัก

หลังจากที่ตามืดบอดลง พิกนกจึงเดินทางเข้ามาศึกษาต่อที่โรงเรียนสอนคนตาบอดปากเกร็ดตามคำแนะนำของครูที่เคยสอนหนังสือ และคอยช่วยเหลือพิกนกเสมอมา พิกนกที่จบการศึกษาชั้น ป. 7 จึงย้ายเข้ามาพักและเรียนอาชีพช่างไม้ที่โรงเรียนสอนคนตาบอดแห่งนี้ และยังคงเล่นดนตรีอยู่เช่นเดิม โดยไม่มารู้จักกับเพื่อน ๆ ที่มีความพิการทางสายตาและมีความสามารถทางดนตรีอีกหลายคนที่นี่ จนได้รวมกันเป็นวงดนตรีไปเล่นตามที่ต่าง ๆ ในเวลาต่อมา ซึ่งการทำวงครั้งนี้พิกนกบอกว่าสนุกมาก ไปเล่นกันบนฟุตบาท ได้ไปหลาย ๆ ที่ ครั้งนั้นพิกนกได้สมรสกับภรรยาคนแรก ซึ่งเป็นผู้มีสายตาปกติ และได้ภรรยาเข้ามาช่วยดูแลวงให้ ทำวงอยู่ได้ประมาณ 4 ปี (2526 – 2530) ก็มีอันต้องล้มเลิกไป ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ตามคำบอกเล่าของพิกนก คือ 1) คนขับรถที่จ้างมาคอยขนเครื่องดนตรีและรับส่ง ขอบแบ่งเปอร์เซ็นต์เยอะขึ้น เกิดขัดแย้งกัน 2) ภรรยาอยากให้พิกนกเลิกอาชีพนี้ อยากให้ไปขายล็อตเตอรี่หรือเล่นดนตรีในร้านอาหาร ด้วยเหตุดังนี้ วงดนตรีจึงมีอันต้องล้มเลิกไป

ในช่วงนี้ ความจริงแล้วพิกนกไม่ได้ประกอบอาชีพทำวงดนตรีเล่นตามฟุตบาทอย่างเดียวเท่านั้น พิกนกเล่าว่า

“...สมัยนั้นช่วงตี 4 จะถูก เล่นดนตรีช่วงกลางวัน ช่วงเย็นขายล็อตเตอรี่ กลางคืนเล่นอีเล็คโทนในร้านอาหาร สมัยก่อน เดี่ยวนี้ไม่ไหว นอนแค่ 2 ชั่วโมง...”

ในส่วนของอาชีพขายล็อตเตอรี่ที่พี่นกเคยทำนั้น พี่นกเล่าว่า ได้เคยไปกู้เงินจากมอเตอร์ไซค์รับจ้างที่สนิทสนมกันมา 30,000 เพื่อจะรับล็อตเตอรี่มาขาย เหตุที่ต้องกู้เงินระบบทั้ง ๆ ที่ตนเองมีสิทธิที่จะกู้จากสมาคมคนตาบอดในฐานะสมาชิกได้นั้น ก็เป็นเพราะว่า การที่จะกู้เงินจากสมาคมต้องมีบุคคลค้ำประกัน แต่พี่นกไม่สามารถหามาได้ จึงต้องยอมกู้เงินระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยแพงกว่า

อาชีพขายล็อตเตอรี่ของพี่นกเองนั้นก็มิอุปสรรคอยู่มาก นอกจากที่จะต้องคอยระวังการโกงจากคนตาบอดที่มาซื้อแล้ว ยังเสี่ยงต่อการขาดทุนเนื่องมาจากการขายไม่หมด บางครั้งเมื่อล็อตเตอรี่ยังขายไม่หมด และใกล้ถึงเวลาออกรางวัลแล้ว อาจต้องขายกันในราคา 3 ใบร้อย แต่ถึงขนาดนี้พี่นกก็บอกว่ายังไม่ค่อยจะมีคนซื้อ แต่เหตุการณ์สำคัญจริง ๆ ที่ทำให้พี่นกตัดสินใจเลิกขายก็คือ การถูกวิ่งราว ล็อตเตอรี่ไปจนหมดทั้งแผงในวันที่เพิ่งไปรับมาขาย และเมื่อไปแจ้งความ ตำรวจซึ่งทราบว่าเป็นคนตาบอดก็ถามว่า “...เขาไล่เสียอะไร...หน้าตาเป็นยังไง...” ซึ่งทำให้พี่นกเสียใจมาก และเชื่อว่าหากตอนนั้นตำรวจรีบออกไปตามจับคนร้าย ไม่นานถึงถามคำถามล้อเลียนตนแบบนี้ ก็อาจจะได้ ล็อตเตอรี่แผงนั้นกลับคืนมา

แม้ดวงตาจะมองไม่เห็น แต่ด้วยความที่เป็นคนมีความสามารถทางดนตรี ครูใหญ่ของโรงเรียนในละแวกบ้านที่ต่างจังหวัดจึงมาขอให้พี่นกไปสอนวิชาดนตรีที่โรงเรียน ที่โรงเรียนแห่งนี้พี่นกสอนแซ็กโซโฟน ทรัมเป็ต กีตาร์ รวมไปถึงดนตรีไทยอื่น ๆ อีกหลายประเภท โดยได้รับเงินเดือนในขณะนั้นประมาณ 3,000 บาท

“...ความน้อยใจของผมนั้นแหละ สอนมาได้ 5 รุ่น จบแล้ว เล่นได้ด้วย จนอาจารย์คนใหม่เข้ามา นั้นแหละ เขามาทักว่าให้ผมสอนดีกว่า ก็โอเคครับ ผมก็ให้อาจารย์เค้าสอนไป ผมก็ลาพัก...เด็กก็ไม่ยอมเรียนด้วย เพราะเค้าไม่รู้จัก ซาร์ป แพลต คืออะไร เป็นยังไงก็ไม่รู้ เป่าผิดเป่าถูก อาจารย์ใหญ่มาเรียก ผมบอกว่าไม่ไป อาจารย์ให้อาจารย์ใหม่เขาสอนเถอะ ผมน้อยใจก็เลยไม่ไป...”

เมื่อไม่ได้เป็นครูแล้ว พี่นกจึงเดินทางเข้ามายังกรุงเทพ ฯ และได้รวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ที่มีความพิการทางสายตาเช่นเดียวกัน ตั้งวงดนตรีขึ้น ซึ่งเป็นวงดนตรีสากล มีกลอง คีย์บอร์ด กีตาร์ และเบส ในขณะนั้นพี่นกได้สมรสกับภรรยาคนแรก ซึ่งมีสายตาปกติ จึงได้ภรรยามาช่วยดูแลวงให้ พี่นกทำวงดนตรีอยู่ได้ประมาณ 4 ปี ก็มีอันต้องเลิกวงไป เนื่องมาจากสาเหตุใหญ่ ๆ 2 ประการ ก็คือ มีปัญหากับคนขับรถที่จ้างมาเรื่องค่าแรง “...เขานี้กว่าผมได้มาก ก็จะขอขึ้นตามด้วย ก็เลยต้องเลิกวงไป” ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งคือ ภรรยาต้องการให้เลิกอาชีพนี้ และให้เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น แต่สุดท้ายพี่นกก็ได้เลิกกับภรรยาคนแรกไป และได้สมรสใหม่กับภรรยาคนปัจจุบัน ซึ่งเป็นผู้พิการทางสายตาเช่นกัน แต่ยังไม่มองเห็นได้บ้าง

หลังจากไม่ประสบความสำเร็จกับการตั้งวงดนตรีสากลและการขายล็อตเตอรี่ พี่นกจึงหันมาตั้งวงดนตรีไทยกับเพื่อน ๆ ซึ่งมีฝีมือทางด้านนี้ การตั้งวงดนตรีไทยในคราวนี้ ได้รับความสนใจอย่างมาก เนื่องจากเป็นการเล่นดนตรีไทยหลายชิ้น มีระนาดเอก ระนาดทุ้ม เป็นหลัก และมีขอประกอบ และในการเล่นแต่ละครั้ง จะมีการนำไม้มาวางเพื่อยกพื้นให้สูงขึ้น จึงดูเหมือนเวทีดนตรีไทยเล็ก ๆ เป็นที่สนใจแก่ผู้พบเห็นทั่วไป ความน่าสนใจทำให้เพื่อนและเพื่อน ๆ ได้รับเชิญไปออกรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งด้วย ทำให้วงที่ตั้งวงดนตรีไทยนี้ เพื่อนมีรายได้เข้ามาเพิ่มมากขึ้น และยังมีงานพิเศษไปรับเล่นตามงานพิธีต่าง ๆ อีกด้วย

แต่การตั้งวงดนตรีไทยในครั้งนี้ก็ไม่ได้ราบรื่น เพราะหลังจากออกโทรทัศน์ไม่นาน เจ้าหน้าที่รัฐกลุ่ม

หนึ่งก็มาขอให้ย้ายไปเล่นที่อื่น โดยอ้างว่าเสี่ยงดังรถบวน และกีดขวางทางเท้า โดยให้ย้ายไปเล่นอีกสถานที่หนึ่งที่จัดเตรียมไว้ให้ “...มาเอาพวกผมไปเล่นที่ซอยเทพกาญจนาโน่น คนก็ไม่มี เล่นไปเล่นมา หมาหอน โอ้ย...เขาแกล้งนะ ก็สงสัยว่า ทำไมไม่มีคน...ผมเลยต้องจ้างสามล้อขนกลับมาเล่นที่เดิมอย่างเก่า ที่นี้พอเรามีตั้งค์ก็มาขอเราวันละห้าร้อย ผมก็เลยเลิกวงอย่างนี้...”

ปัจจุบัน พี่นกแยกตัวออกมาใช้ชีวิตคนเดียวในที่เดิม โดยไม่ได้รับการรบกวนจากเจ้าหน้าที่รัฐกลุ่มนี้อีก เพราะมีการเปลี่ยนชุดใหม่เข้ามา แต่ก็ยังไปร่วมเล่นดนตรีไทยกับเพื่อนเวลามีคนมาจ้างไปตามงานต่าง ๆ อยู่เสมอไม่ได้ขาด

ครอบครัว

“...ที่แรกเข้ามาอยู่ใหม่ พวกเขา (เพื่อนบ้าน) ไม่เข้าใจว่าเราทำมาหากินอะไร คิดว่ามาขอกินอะไรอย่างนี้...หลัง ๆ เขาก็เห็นว่าคนตาบอดมันก็ทำงานไวย...ไม่เคยมารบกวนอะไรเลย แคมป์หาเงินปลูกบ้านได้ด้วย...พ่อตาเค้าให้ที่ หนึ่งร้อยตารางวา สร้างตัว 3 ปี ก็มีบ้านได้ บ้านไม่ตีรอก พออยู่ได้...”

พี่นกกับหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เลี้ยงดูภรรยาและบุตรชายทั้ง 2 คน พี่นกเป็นผู้ที่รักครอบครัวมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูกชายทั้ง 2 คนซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญในชีวิต ที่ทำให้พี่นกต้องพยายามหาเงินมาดูแล และส่งเสียให้ลูกได้เรียนหนังสือ ยกตัวอย่างเช่น “...ลูกมาบอกว่าต้องเอาเงินไปซื้อสมุด ดินสอ แต่ตอนนั้นไม่มีเงินเลย ก็บอกกับลูกว่า เดี่ยวพ่อจะหามาให้พรงี้ได้ใหม่ลูก พอวันรุ่งขึ้นผมก็ไปรับจ้างป็นต้นมะพร้าวได้ต้นละ 15 บาท เอามาให้ลูกซื้อสมุด ดินสอ...”

ด้วยภาระหน้าที่ดังกล่าวจึงทำให้พี่นกไม่สามารถที่จะหยุดงานได้ “...ถ้าไม่สบายจริง ๆ จึงจะหยุด...เดือนหนึ่งเรียกว่าไม่หยุดจริง ๆ เดิมทีเลยก็วันเดียว...” และอีกประโยคที่สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องหาเงินมาดูแลครอบครัว “...ถ้าไม่ไหว ไม่สบายจริง ๆ ต้องนอนขอ ก็ต้องทำ...”

ครอบครัวของพี่นกจึงเป็นเสมือนทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต ที่ตนเองมีหน้าที่ต้องดิ้นรนทำทุกวิถีทางเพื่อทำหน้าที่ดูแลให้ดีที่สุด ให้ลูกได้รับการศึกษาสูงที่สุดเท่าที่ตนเองจะทำได้ แม้กระทั่งการที่จะต้องเปลี่ยนสถานภาพตนเองจากที่เป็น “วณิก” มาเป็น “ขอทาน” พี่นกก็พร้อมที่จะทำ

ความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ

ด้วยลักษณะนิสัยส่วนตัวของพี่นกเองที่เป็นคนสนุกสนาน มักมีคำพูดตลกเฮฮาให้คนรอบข้างได้หัวเราะอยู่เสมอ จึงทำให้พี่นกเป็นคนค่อนข้างที่จะกว้างขวางในพื้นที่ รู้จักพ่อค้าและแม่ค้าแถบนั้นมากกว่าผู้ประกอบการอาชีพเดียวกันคนอื่น ๆ เมื่อนักวิจัยลงไปพูดคุยจะสังเกตได้ว่า พี่นกจะสนิทกับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง และเจ้าหน้าที่เทศบาลของ กทม. มากเป็นพิเศษ มีการชวนกันไปเลี้ยงข้าวและพูดคุยยกยอกันอยู่เสมอ ๆ นอกจากนี้พี่นกยังสามารถฝากสิ่งของสัมภาระตลอดจนขอไว้กับคนเหล่านี้ได้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และมีการพึ่งพากันอยู่ ซึ่งนักวิจัยสันนิษฐานว่า นอกจากลักษณะนิสัยส่วนตัวของพี่นกที่ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์อันดีแล้ว ยังน่าจะเป็นเพราะระยะเวลาที่พี่นกอยู่ทำงานเล่นดนตรีอยู่ในพื้นที่นี้กันเป็นเวลาหลายปี แม้จะหายไปเป็นช่วง ๆ บ้างก็ตาม เพราะในเวลาที่มาเล่นดนตรีจะต้องมีการพักเป็นช่วง ๆ ทำให้เกิดการพูดคุยแลกเปลี่ยนทุกข์สุขกันขึ้น และกลายมาเป็นมิตรต่อกันในที่สุด

อีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง คือ สมาคมคนตาบอดแห่งชาติ ซึ่งพี่นกแสดงทัศนคติต่อสมาคมในทาง

ลบอย่างชัดเจน

“...เขาไม่สนใจเลย มีเครื่องดนตรี (เครื่องดนตรีไทย) ก็เอาไปยัด ๆ ไว้ได้บันได...ผมไปเห็นแล้วน้ำตาจะไหล...ไม่เห็นคุณค่าเลย”

เมื่อถามว่า สมาคมคนตาบอดจะช่วยอะไรได้บ้าง

“ขอร้องอย่าไปพูดถึงเขาเลยครับ เขาไม่ได้ช่วยเหลืออะไรเราเลย”

“สมาคมช่วยเหลือ”

ความคิดในเชิงลบเหล่านี้ เป็นความคิดที่สั่งสมมานานของพี่นก ทั้งที่มาจากประสบการณ์ตรงและจากประสบการณ์ของคนรอบข้าง ในส่วนของรายละเอียดอื่น ๆ ในเรื่องความสัมพันธ์ของพี่นก รวมไปถึงคนอื่น ๆ กับสมาคมคนตาบอดแห่งชาตินี้ จะได้ขอยกไปกล่าวถึงในหัวข้อ สวัสดิการ ต่อไป

รายได้

เมื่อนักวิจัยถามถึงเรื่องรายได้ พี่นกมักจะไม่ค่อยอยากพูดถึง และเลี่ยงไปใช้คำว่า “ก็ดีครับ...” “...ไม่ค่อยดี...แย่...” มากกว่าจะพูดเป็นจำนวนเงิน พี่นกพูดถึงรายได้สมัยทำงานดนตรีสากลว่า “...สมัยก่อนผมยอมรับเลยว่ารายได้ดี เป็นวงดนตรี มีกลองชุด มีเบส มีกีตาร์ มีคีย์บอร์ด...” และในช่วงที่ทำงานดนตรีไทย “...ได้เยอะเหมือนกันช่วงนั้น...”

และเมื่อถามถึงปัจจุบัน รายได้ที่ได้จากการสีซอของพี่นก พี่นกบอกว่า “...เดิมทีตอนนั้นนะ 250 – 300 ดีใจเลย น้อย ๆ บางวัน 70 บาท ซื้อข้าวยังไม่พอเลย...”

นักวิจัยวิเคราะห์ว่า สาเหตุที่ทำให้พี่นกไม่ค่อยอยากให้อะไรข้อมูลเรื่องรายได้ของตนมากนัก ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากความสัมพันธ์ของนักวิจัยและพี่นกที่อาจจะยังไม่ลึกซึ้งมากพอที่จะพูดคุยในเรื่องการเงินได้ พี่นกอาจจะยังมีความคลางแคลงใจที่จะบอกตัวเลขรายรับที่แท้จริง สาเหตุที่นักวิจัยคิดว่าพี่นกบอกตัวเลขรายรับขั้นต่ำน้อยเกินไป ก็เนื่องมาจากการเฝ้าสังเกตหลายครั้งว่า ผู้ที่ให้เงินพี่นกนั้นให้ประมาณครึ่งละเท่าใด เพราะย่านที่พี่นกยืนนั้น เป็นย่านที่ติดกับเส้นทางคมนาคมหลายสาย ต้องมีคนเป็นจำนวนมากสัญจรผ่านในแต่ละวัน ประกอบกับอยู่ใกล้สถานศึกษา นักวิจัยพบว่า ถ้าเป็นกลุ่มนักศึกษา หรือบุคคลที่ทำงานแล้ว มักจะให้ไม่ต่ำกว่า 5 บาท ไปจนถึงเบงคียี่สิบ และจากการสังเกตช่วงที่พี่นกนับเงินที่ได้เตรียมกลับบ้าน ก็พบว่าพี่นกจะมีธนบัตรใบละยี่สิบไม่ต่ำกว่าสิบฉบับอยู่เสมอ แม้ว่า ช่วงนั้นจะเป็นช่วงปิดเทอมหรือวันหยุดที่มีคนผ่านไปผ่านมาน้อยกว่าปกติก็ตาม

กรณีศึกษา ป้าแก้ว (นามสมมุติ)

บทเพลงน่ารักๆที่ขับร้องผ่านน้ำเสียงของหญิงตาบอดวัย 43 ปี ทุกวันทราบเท่าที่ป้าแก้วยังมีแรงแบกเครื่องเสียงลำโพงที่มีแก้วพลาสติกผูกติดอยู่ ไมโครโฟนและไม้เท้าคนตาบอดที่คอยบอกทาง ไม่ต่ำกว่า 8 ปีที่ป้าทั้งสองข้างของป้าแก้วต้องแบกรับน้ำหนักอุปกรณ์ทำมาหากินน้ำหนัก 7 - 8 กิโลกรัมออกจากห้องเช่าแถบชานเมือง ขึ้นรถเมล์ตั้งแต่เช้าส่งลูกสาวไปโรงเรียนแล้วจึงนั่งรถเมล์มายังพื้นที่ประจำที่เดินร้อง

เพลงท่ามกลางผู้คนมากมายในบริเวณนี้จนคุ้นเคยกับพ่อค้า แม่ค้าที่ขายของตามฟุตบาทเป็นอย่างดี เส้นทางชีวิตของป้าแก้วที่ตามอดสนิทเมื่ออายุได้ 8 ขวบด้วยอาการประสาทตาเสื่อม ไม่สามารถทำการรักษาให้หายได้ เด็กหญิงตาบอดวัย 8 ขวบออกจากโรงเรียนคนตาดีมาอยู่บ้าน ทำงานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ขาดช่วงชีวิตสนุกสนานในวัยเด็ก ไม่มีเพื่อน เพราะส่วนมากจะอยู่แต่ในบ้านที่บริเวณบ้านแวดล้อมด้วยพื้นที่ทำสวนผัก ซึ่งเป็นรายได้หลักของครอบครัว ในจังหวัดเชียงใหม่

ป้าแก้วตัดสินใจหนีออกจากบ้าน เพราะคำชักชวนของเพื่อนแถวละแวกบ้าน ให้เข้ากรุงเทพฯ ๙ พร้อมกัน ประกอบกับทราบว่าจะสามารถเข้าไปฝึกทักษะอาชีพที่ปากเกร็ดจากคำแนะนำของครูที่โรงเรียน เด็กสาวตาบอดวัย 15 ปี จึงหนีออกจากบ้าน และเข้ามารับการฝึกทักษะทางด้านดนตรีที่ศูนย์ฝึกอาชีพผู้พิการ ศูนย์ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

"ที่ออกจากบ้านตอนอายุ 15 เพราะอยากออกมาหาเรียน มาทำอะไรบ้าง มาหาฝึกเล่นดนตรีพวกเนี่ย ครูเค้าบอกว่าต้องไปที่ปากเกร็ด พ่อแม่ไม่ให้มา พอเพื่อนชวนก็เลยหนี ถึงบ้านนี้ยังไม่เคยกลับไปเลย หากินอยู่อย่างนี้แหละ" เป็นคำพูดที่สะท้อนให้เห็นถึงควมมีศักยภาพในตัวป้าแก้ว ที่เป็นผู้พิการที่ไม่มองมือตัวเองว่า ไม่ปรารถนาที่จะตกอยู่ในสภาพที่ถูกเก็บ ถูกซ่อนไว้ในบ้านเป็นภาระเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีฐานะยากจนอยู่แล้ว ความกล้าที่จะพาตัวเองออกจากภาวะที่พึ่งผู้อื่น มาต่อสู้ดิ้นรนด้วยวัยเพียง 15 ปี นับเป็นภาพสะท้อนพลังที่มีอยู่ในตัวของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้พิการ ที่ไม่ควรมองข้ามไป

หลังจากป้าแก้วออกจากศูนย์ฝึกอาชีพผู้พิการปากเกร็ด ก็ได้ร่วมทำวงดนตรีคนตาบอดกับเพื่อน โดยตระเวนเล่นตามจุดต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพฯ และพื้นที่ใกล้เคียง ป้าแก้วเล่าว่า ตอนอยู่วงก็ไม่ลำบาก มีข้าวกิน มีเงินใช้บ้าง อยู่ร่วมกับเพื่อน ๆ ถึงเวลาก็ทำงาน มีคนตาดีเป็นผู้จัดการเรื่องรถ เรื่องเครื่องดนตรีทุกอย่าง ป้าแก้วเรียกว่า "พี่เลี้ยง" รายได้ของป้าแก้วได้ 6 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ต่อวัน ซึ่งป้าแก้วบอกว่า เป็นรายได้ที่ดีสำหรับคนที่ไม่มีครอบครัวอยู่ตัวคนเดียว เพราะไม่ต้องจ่ายอะไรมาก พี่เลี้ยงดูแลหมด แต่สาเหตุที่ต้องเลิกวงคือ ป้าแก้วลาออกหลังจากทำมาได้ 4 ปี เพราะ มีครอบครัว รายได้ไม่พอ

ป้าแก้วเปลี่ยนอาชีพมาหลากหลาย เคยนำเงินเก็บจากการทำวงไปรับล็อตเตอรี่จากยี่ปั้วมาขาย เพราะตนไม่มีโควตา แต่ต้องเลิกไป เพราะทุนมีน้อย ขายได้กำไรไม่พอกิน และขายไม่หมด ต้องขายเลงลดราคา ทำให้กำไรน้อยลงไปอีก และยังถูกยี่ปั้วโกงราคาเพราะซื้อจำนวนไม่มาก ด้วยความที่ไม่เป็นคนงอมือองเท้า พยายามไต่หาหนทางหารายได้ ป้าแก้วเคยเข้ารับการฝึกนวดแผนโบราณ ของสมาคมคนตาบอดที่ดินแดง จนจบหลักสูตร และยึดอาชีพนวดโดยไปนวดตามงานที่สมาคมคนตาบอดจัดขึ้นเป็นช่วง ๆ นวดตามร้าน แต่ต้องเลิกไป เพราะสุขภาพสู้ไม่ไหว รายได้น้อยไม่พอเลี้ยงครอบครัว ป้าแก้วเล่าว่าที่ต้องเลิกเนื่องจาก "บ้านวดไม่ค่อยเก่ง มือบ้างที่ก็ไม่มีแรง พอนวดเสร็จเงินก็หารเป็นค่าเช่าห้อง หักเข้าสมาคมบ้าง เราได้น้อยเกินไป บางช่วงก็ไม่มีลูกค้า"

ในขณะที่นวดแผนโบราณ ป้าแก้วได้ไปเรียนร้องเพลง เพราะชอบและคิดว่าน่าจะหาเงินได้ หลังจากเริ่มนวดไม่ไหว ป้าแก้วจึงพยายามดิ้นรนมาทำมาหากินโดยใช้เสียงเพลง การร้องเพลง เสียงดนตรีที่ป้าแก้วมีความถนัดมาเป็นหนทางหากิน จนถึงปัจจุบันทำมากกว่า 8 ปี และในขณะที่เดียวกันป้าแก้วปัจจุบันยังเข้ารับการอบรมเป็นหมอดูตาบอดตามโครงการของสมาคมคนตาบอดทุกเสาร์ที่สอง และสี่ ของทุกเดือน โดยให้

เหตุผลที่เลือกเข้าเรียนว่า “บ๊วยยังมีแรงเรียนไหวก็เรียนไว้ดีกว่า เราไม่รู้ว่าจะต่อไปจะเป็นยังไง อะไรที่พอหาเงินได้ก็เรียนไว้ บ๊วยชอบเรียนอยู่แล้ว เห็นเค้าบอกว่าเป็นหมอดูได้ตั้งคตินะ แต่ก็ไม่ว่าจะดูแม่นหรือเปล่านะ”

สำหรับป้าแก้วหญิงตาบอดที่มีความมุ่งมั่นที่จะต่อสู้กับความลำบาก ความจน เท่าที่ตนจะทำได้ ทุกรูปแบบ ไม่เคยแม้แต่จะหยุดคิดหยุดตั้งรณานางทางที่จะต่อสู้กับชะตาชีวิต พยายามพึ่งตนเองอย่างถึงที่สุด ดวงตาที่มีตมจนถึงไม่เป็นอุปสรรคที่ทำให้ป้าแก้วท้อแท้และสิ้นหวังที่จะมีชีวิตอยู่ แต่กลับพยายามทำชีวิตของตนและครอบครัวให้ดำเนินต่อไปได้อย่างเต็มความสามารถ

ครอบครัว

ป้าแก้ว เริ่มต้นใช้ชีวิตครอบครัวกับชายตาดี ในช่วงปีสุดท้ายของการเล่นวงดนตรีคนตาบอด สามปีป้าแก้วมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ไม่มีงานแน่นอน บางครั้งก็ไม่ถูกจ้างเป็นอาทิตย์ เงินค่าจ้างก็น้อยไม่พอเลี้ยงดูครอบครัว อยู่กินร่วมกันมาสิบปีกว่า โดยเช่าห้องแถวเล็กอยู่แถวชานเมือง มีบุตรชายหนึ่งคน ปัจจุบันอายุได้ 13 ปี ศึกษาอยู่ชั้น ม. 1 ซึ่งพอรับหน้าที่เลี้ยงดูในช่วงที่ว่างงาน ความสัมพันธ์ของ พ่อ แม่ ลูก มีความใกล้ชิด และดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ป้าแก้วเล่าว่า “ทุกศุกร์ ลูกชายจะรีบออกจากโรงเรียน นั่งรถเมล์มารับแม่กลับบ้าน จะมาคอยจูบ ช่วยถือของ ทุกวันศุกร์ต้องกลับบ้านพร้อมลูก”

“วันไหนกลับบ้านค่ำ รถติดบ้าง มีงานคนเยอะเลยอยู่ขอต่อ แฟนป้าก็จะทำกับข้าวแทน ดูให้ลูกกินให้เรียบร้อย” ภาพครอบครัวที่ช่วยเหลือ แบ่งปันทุกข์และสุข เป็นสิ่งที่สร้างพลังใจในการต่อสู้ กับความลำบาก เป็นสิ่งยืนยันคำพูดของป้าแก้วที่ว่า “ป้าทำได้ไม่ลำบากเท่าไร ลูกชายก็กำลังเรียน พ่อเค้าก็หาได้ไม่มาก”

ความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ

จากการสังเกตของนักวิจัย พบว่า ป้าแก้วมีความสนิทสนมรู้จักผู้คนในย่านนั้นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะแม่ค้าขายผลไม้ และแม่ค้าขายน้ำ ที่มีการทักทาย พูดคุย หยอกล้อกัน เมื่อนักวิจัยได้เข้าไปสอบถามกลุ่มแม่ค้า และผู้คนในย่านนั้น ส่วนมากรู้จักป้าแก้วว่าอยู่แถวไหน อยู่กับใครบ้าง เคยทำอะไรบ้าง และพบว่า ป้าแก้วมักพูดคุยทักทายกับคนแถวนั้นในช่วงพักเหนื่อย มีการหยิบยื่นความช่วยเหลือให้กับป้าแก้ว เช่น การให้น้ำดื่มฟรี ให้ยืมเก้าอี้นั่งพักเวลาเหนื่อย ให้มายืนหลบในร่มเวลาแดดร้อนจัด ช่วยจูงพาไปเข้าห้องน้ำ

“ป้าแก้วเกิดขึ้นะ ชยัน แกมาของแกทุกวันแหละ ไม่เจอตอนเช้า ตอนบ่ายก็เจอ ช่วยแกเพราะสงสารแก แยกลำโพงหนักนะ เลยให้แก้อื้อแกยืม สนิทกัน เห็นกันทุกวัน” เป็นอีกหนึ่งคำกล่าวที่ยืนยันถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างป้าแก้วกับแม่ค้าท่านหนึ่งที่รู้จักกันมาหลายปี และทุกวันป้าแก้วจะมานั่งพักเหนื่อย พูดคุย หยอกล้อกับแม่ค้าท่านนี้อย่างสนิทสนม แม่ค้าท่านนี้นิ่งเล่าให้นักวิจัยฟังว่า “แรกก็สงสารแก เห็นแกมายืนร้องเพลง ร้อนก็ร้อน ลำบากด้วย มองไม่เห็น พอได้รู้จักแกจริง รู้ว่าแกขยัน เลี้ยงลูก ส่งเสียลูกลำบากเหมือนกับเรา ๆ แต่แกเก่งมาก เก่งจริง ๆ นับถือแกเลยนะ” นักวิจัยยังสังเกตพบว่า แม่ค้าท่านนี้ยังเรียกป้าแก้วว่า “พี่แก้ว” และให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่

อีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องกล่าวถึงเช่นกันคือ สมาคมคนตาบอด ซึ่งป้าแก้วมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดฝึกอาชีพ นวดแผนโบราณ หมอดูตาบอด ที่ตนเข้าไปฝึกโดยการใช้สิทธิของการเป็นสมาชิกฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย ป้าแก้วเล่าว่า ทุกวันที่ 17 และ วันที่ 2 ของทุกเดือน ป้าแก้วจะไปที่สมาคมคนตาบอดตรงเขตดินแดง เพราะจะ

ได้พบเพื่อน ๆ คนตาบอดด้วยกันที่มารับโควตาสีตเตอร์ ได้เจอกันพูดคุยกันก็สนุกดี บางทีสมาคมให้ไปช่วย
 นวดแผนโบราณ ตามงานที่สมาคมรับเชิญไป ชาวคนก็เคยไปช่วยแบบไม่ได้เงิน ช่วยงานสมาคมเฉย ๆ ซึ่ง
 นักวิจัยได้ถามต่อไปว่า ป้าแก้วเคยได้รับความช่วยเหลืออื่นจากทางสมาคมนอกจากการฝึกอาชีพหรือไม่ คำ
 ตอบของป้าแก้วบอกว่า "เค้าให้เรียนฟรีก็ดีแล้ว ไม่อยากไปวุ่นวายเรื่องอื่น เราต้องช่วยตัวเองก่อน พี่ไม่หวัง
 จะพึ่งสมาคม แต่ถ้าสมาคมจะให้ช่วยก็ไป นาน ๆ ที ได้ไปเจอเพื่อน ๆ"

รายได้

นักวิจัยพบว่า เมื่อถามถึงจำนวนรายได้ที่เป็นตัวเงิน ป้าแก้วจะหลีกเลี่ยงไม่ตอบเช่นเดียวกับพี่นก
 มักพูดว่า "...ก็พออยู่ได้.." "ก็ได้มากบ้างน้อยบ้างไม่แน่นอน" จากการที่คุยกับป้าแก้ว นักวิจัยพยายามรวบรวม
 รายจ่ายประจำหลัก ๆ ที่ป้าแก้วรับภาระอยู่ ซึ่งได้แก่ ค่าเช่าห้องเดือนละ 1,500 บาท ไม่รวมค่าน้ำค่าไฟ
 ค่าใช้จ่ายภายในบ้านทั้งหมด ค่าใช้จ่ายของลูกที่ได้ค่าขนมไปโรงเรียนวันละ 30 บาท นอกจากนี้ยังมีค่าซ่อม
 เครื่องเสียง ลำโพง ไมโครโฟนที่ถูกใช้งานไม่ต่ำกว่าวันละ 7 - 8 ชั่วโมง ค่าอัดเทปเพลงที่เป็นดนตรีคาราโอเกะ
 วันละ 70 - 100 บาท

ป้าแก้ว บอกว่า ไม่มีเงินเก็บ บางช่วงขอได้น้อย ต้องติดค่าซ่อมเครื่องเสียงไว้ก่อน ที่บ้านทุกคนก็
 พยายามประหยัด ถ้าไม่สบายแบกเครื่องเสียงไม่ไหวจริง ๆ ก็หยุด แต่ไม่บ่อยนัก ป้าแก้วให้เหตุผลว่า "ต้อง
 มาเพราะถึงหยุดก็ยังต้องกินต้องใช้อยู่ดี"

กรณีศึกษา : ลุงมาก (59)

กิจวัตรประจำวันของลุงมากที่พบเห็นจนชินตา ชายชราตาบอดวัย 59 ปี ก็คือการออกจากห้องเช่า
 ซึ่งเป็นแฟลตย่านชานเมืองแต่เช้าตรู่ พร้อมแบกแอกคอดียนน้ำหนักไม่น้อยกว่า 5 กิโลกรัมไ้บนบ่าทั้งสอง
 ข้าง โดยมีภรรยาผู้มีสายตาปกติออกมาส่งขึ้นรถเมล์ที่ป้ายรถเมล์ก่อนที่จะออกเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ ซึ่งการ
 จะเลือกไปที่ใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญ คือ จำนวนคน วันไหนที่ใดมีคนมาก ลุงมากก็จะไป "ทำงาน"
 ที่นั่น โดยจะมีสถานที่หลัก ๆ ที่ลุงมากไปเป็นประจำอยู่ 3 - 4 แห่ง อย่างเช่น ถ้าวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ลุงมาก
 จะไปที่ตลาดนัดสวนจตุจักร วันธรรมดาก็อาจจะไปที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งที่หลังนี้จะเป็นที่ที่ลุงมากพอใจ
 เพราะหลายครั้งจะได้มีโอกาสพบกับเพื่อนที่รู้จักคุ้นเคยกันที่เล่นดนตรีอยู่

การ "ทำงาน" ของลุงมาก ก็คือ การเดินพร้อมกับเล่นแอกคอดียนไปด้วย โดยจะมีกระป๋อง
 พลาสติกแขวนอยู่ข้าง ๆ แอกคอดียนให้คนที่ผ่านไปมาได้ใส่เงินลงไป ด้วยวัยที่มากประกอบกับสุขภาพที่ไม่
 แข็งแรง คือ ป่วยเป็นโรคเบาหวานเรื้อรัง มีแผลตามร่างกายโดยเฉพาะที่เท้ามาก ทำให้ลุงมากต้องหยุดพัก
 นั่งพักเป็นระยะ ๆ ถ้าโชคดีก็จะมีคนนำเก้าอี้มาให้นั่งพัก ถึงกระนั้น ลุงมากก็ยังต้องฟัง "เครื่องตี๋ม ๆ
 กำลั้ง" แบบขวดทั้งหลาย เพื่อให้มีเรี่ยวแรงสามารถลุกเดินต่อไปได้

หลายครั้งที่นักวิจัยลงพื้นที่ และพบว่าลุงมากนั่งหลับพิงเสาไฟฟ้าอยู่ โดยถอดแอกคอดียนเอาไว้
 และในเวลาที่ได้พูดคุยกับลุงมากจะพูดด้วยเสียงที่เบาและติดขัดมาก จนหลายครั้งนักวิจัยไม่อาจจับประเด็น

จากคำพูดของลุงมากได้ นักวิจัยคิดว่าอาการเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการติดสุราของลุงมาก ที่จะต้องกลับบ้านไปดื่มเป็นประจำทุกเย็น หลังทานข้าว

ลุงมากและภรรยาคนปัจจุบัน (ภรรยาคนที่ 2) มีลูกสาววัย 15 ปี อยู่หนึ่งคน ลุงมากพูดถึงลูกสาวคนนี้ว่า “...เดินเล่นอยู่บ้าน...มันปัญญาอ่อน จบ ป. 4 ไม่จบ...” ลูกสาวลุงมากบางครั้งก็ไปทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟที่ร้านอาหารตอนกลางคืน แต่ไม่สม่ำเสมอ ดังนั้นรายได้หลักที่จะนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งค่าเช่าแฟลต ค่าอาหาร ค่าน้ำค่าไฟ ลุงมากจึงเป็นกำลังหลักในการหาเงินทั้งสิ้น การที่ต้องแบกรับภาระต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ในสภาพที่ตนเองก็ไม่ได้มีความสมบูรณ์พร้อม การดื่มสุราทุกเย็นจึงเป็นทางออกที่ลุงมากพอจะแสวงหาได้

ลุงมากไม่ได้มีความพิการทางสายตาแต่กำเนิด หากแต่มาพิการเขาเมื่ออายุได้ประมาณ 5 ปี เพราะป่วยเป็นโรคฝีดาษ ในช่วงนั้นเป็นช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ลุงมากซึ่งอยู่ที่จังหวัดน่าน จึงไม่มียารักษา ครั้นนั้นลุงมากป่วยหนักถึงขั้นต้องนอนบนใบตองเป็นระยะเวลานาน เมื่ออาหารฝีดาษทุเลาลงแล้ว ก็ยังคงมีอาการตาแดงอยู่ ทางบ้านจึงพาไปรักษาแบบโบราณ คือ การให้หมอฟันบ้านเป่ายารักษาที่ตา ผลก็คือ ตาแดงหาย แต่กลายเป็นต้อหินแทน และทำให้ดวงตาของลุงมากมองไม่เห็นในเวลาต่อมา ในวัยเด็กลุงมากจึงไม่ได้เข้าเรียนเหมือนเด็กอื่น ๆ พอเริ่มโตอายุได้กว่า 10 ปีแล้ว จึงเดินทางไปเรียนหนังสือที่จังหวัดเชียงใหม่ (โรงเรียนสอนคนตาบอดจังหวัดเชียงใหม่) แต่ที่นั่นไม่ได้รับลุงมากเข้าเรียน เนื่องจากอายุของลุงมากเกินเกณฑ์แล้ว แต่ก็ได้นำแนะมาให้ลุงมากเข้ามาเรียนที่โรงเรียนสอนคนตาบอดที่ปากเกร็ด ลุงมากจึงเดินทางเข้ามาในกรุงเทพ และได้เริ่มเรียนพร้อมกับฝึกอาชีพและวิชาดนตรีที่นี้ขณะอายุได้ 15 ปีเต็ม

ลุงมากเคยผ่านการเล่นดนตรีในวงดนตรีคนตาบอด และขายล็อตเตอรี่มาแล้ว เช่นเดียวกับพี่นก ในส่วนของล็อตเตอรี่นั้น ลุงมากได้รับโควตาจากสมาคมคนตาบอดแห่งชาติ แต่เนื่องจากการขายล็อตเตอรี่นั้น ต้องมีทุนที่แน่นอนในทุกงวด และยังมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนสูง ลุงมากจึงได้นำโควตาล็อตเตอรี่ของตนไปจำหน่ายกับ “ยี่ปั่ว” ที่สี่ยกคอกวัว ซึ่งเรียกว่าเป็นการ “ให้เช่า” โควตาล็อตเตอรี่ และทุก 1 ปีจะปรับเงินจากยี่ปั่วครั้งละ 35,000 บาท โดยจะได้รับมาเป็นเงินก้อนเลย เงินที่ได้มากก็จะนำไปใช้จ่ายในหลาย ๆ ส่วน เช่น นำไปใช้นี่สินที่เคยกู้ยืมมาบ้าง นำไปซื้อหรือปรับปรุงเครื่องดนตรี (แอดคอเดียน) บ้าง และที่สำคัญ คือ นำไปจ่ายเป็นค่าเช่าแฟลต ซึ่งมักติดค้างเอาไว้เสมอ

ความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ

จากการสังเกตของนักวิจัย ความสัมพันธ์ของลุงมากกับผู้คนในย่านที่ลุงมากมาทำงานนั้น แทบจะไม่มีปฏิสัมพันธ์ใด ๆ ต่อกันเลย จะมีบ้างบางครั้งที่มีแม่ค้าหยิบแก้วออกมาให้ลุงมากนั่งพัก แต่ก็พบเห็นได้น้อยครั้งมาก ในเมื่อเราเข้าไปถามถึงลุงมากกับผู้ประกอบอาชีพค้าขายในย่านนั้น ทุกคนจะบอกว่าเห็นลุงมากมาแทบทุกวัน แต่ไม่รู้ว่าเป็นใคร มาจากไหน เพราะไม่เคยคุย ไม่เคยถาม มีแม่ค้าท่านหนึ่งที่สังเกตอยู่เหมือนกันว่า ลุงมากเป็นแผลที่เท้า (เกิดจากโรคเบาหวาน) แต่ก็ไม่เคยถามลุงมากเช่นกัน

นาน ๆ ครั้ง ลุงมากจึงจะได้พูดคุยกับพี่นก ซึ่งยืนอยู่ไม่ห่างกันมากนัก เพราะทั้งสองคนเคย รู้จักกันมาก่อนสมัยทำวงดนตรีเล่นตามฟุตบาท แต่ด้วยความที่ทั้งคู่ต่างมองไม่เห็นกัน จึงไม่ค่อยได้เข้ามาพูดคุยกันบ่อยนัก แต่เมื่อนักวิจัยเชิญทั้งสองท่านเขามาร่วมการประชุมกลุ่ม (Focus Group) ทั้งสองก็พูดคุยกันอย่าง

สนิทสนม ทำให้นักวิจัยทราบว่ ทั้งคู่รู้จักกันมาก่อน และเมื่อถามว่า ไม่แย่งลูกคำกันหรือ ลูกมากหัวเราะ แล้วตอบว่า “...ไม่ว่ากัน...”

กรณีศึกษา ลุงกาน, ป้าอบ (นามสมมุติ)

“จะออกจากบ้านที่นึ่งก็ลำบากตรงที่หารถแท็กซี่นี้แหละ ค่าไม่ค่อยรับ ครั้นจะขึ้นรถเมย์ก็ลำบาก เพราะติดรถเข็น ลุงก็ช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องอาศัยแท็กซี่ที่เค้าเห็นใจ ช่วยอุ้มลุงบ้าง พับรถเข็นเอาไว้ท้ายรถบ้าง กว่าจะมาถึงก็นั่งรถชั่วโมงครึ่ง” คำพูดของป้าอบหญิงตาบอดเนื่องจากการอักเสบของเยื่อตาทั้งสองข้าง ตั้งแต่อายุ 28 ปี ขาดการรักษาที่ดีจึงตาบอดสนิทเมื่ออายุได้ 31 ปี ซึ่งขณะนั้นอาศัยอยู่ที่จังหวัดลพบุรี ปัจจุบันใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับลุงกานที่มีสภาพร่างกายพิการไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ในส่วนของกล้ามเนื้อแขนขา เนื่องจากเป็นโรคกล้ามเนื้อแขนขาฝิบ ต้องนั่งอยู่บนรถเข็น ทั้งสองจะไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด เพราะลุงกานจะคอยเป็นดวงตาบอกทางให้กับป้าอบ ส่วนป้าอบก็จะเป็นแขนขาคอยเข็นรถให้ลุงกานเคลื่อนที่ไปตามจุดต่าง ๆ ทั้งสองต่างดูแลซึ่งกันและกันมานานกว่า 6 ปี โดยอาศัยเงินจากการมานั่งขอทานตามจุดต่าง ๆ ที่มีผู้คนหนาแน่น กว่า 8 ปีที่ป้าอบยึดทางเท้าเป็นที่หากิน นั่งปักหลักใช้สภาพความพิการทางกายเป็นหนทางเดียวที่ป้าอบพอจะทำได้ ป้าอบเล่าว่า หลังจากที่ตาบอดสนิท ป้าเคยพยายามรับลือตเตอร์มาขาย แต่มีทุนน้อยขายได้ไม่มาก กำไรเลยไม่คุ้ม ไม่พอกิน อยู่กับลูกสาวที่ราชบุรี ช่วยเลี้ยงหลานบ้าง แต่ก็ไมไหว มองไม่เห็น ลำบาก ไม่อยากเป็นภาระของลูกสาว เลยหนีไปบวชเป็นชีที่วัดในจังหวัดเพชรบุรี นาน 10 ปี ป้าอบเล่าว่าช่วงนั้นสบายมาก เพราะอยู่วัดมีข้าวกิน มีที่อยู่ เราก็คอยช่วยงานในวัด ป้าอบบอกว่า โชคดีที่ได้บวชที่นั่น เพราะเจ้าอาวาสใจดี เห็นใจคนพิการตาบอด แต่หลังจากเจ้าอาวาสท่านนั้นเสียชีวิตเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ป้าอบต้องตัดสินใจสึกออกจากการบวช ออกจากวัดเพราะเจ้าอาวาสใหม่ไม่เมตตาเหมือนคนเดิม มีพระและเณรในวัดมาแกล้งและทำให้น้อยใจอยู่เสมอ

เมื่อวัดไม่ใช่พึ่งพิงทางกายและความสงบทางใจของป้าอบอีกต่อไป หนทางของหญิงพิการที่ไม่อยากหวนกลับไปเป็นภาระให้กับลูกสาว จึงต้องมุ่งหน้ามาแสวงหาทางรอด หนทางหาเลี้ยงปากท้องด้วยตนเองตามลำพังในกรุงเทพมหานคร ด้วยความขาดทักษะ ไม่ได้รับการฟื้นฟูอบรมใด ๆ เคยทำเพียงแต่งงานรับใช้ภายในวัดเล็ก ๆ น้อย ๆ มากกว่า 10 ปี การออกมาเริ่มต้นขึ้นขอทานตามที่ต่าง ๆ เช่น สวนจตุจักร ประตูน้ํา และในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือเป็นประจำ

ป้าอบต้องตื่นตั้งแต่ตี 5 เพื่อดูแลอาบน้ําแต่งตัว ทำความสะอาดรถเข็นของลุงกานที่มีสภาพทุพโภชนาการจะต้องเปลี่ยนใหม่เต็มที่ หุงหาข้าวปลาอาหารมือเข้ากินก่อนจะออกจากห้องเช่าแถบชานเมือง จากจุดที่ลุงกานและป้าอบลงรถแท็กซี่ ป้าอบจะคอย ๆ เข็นลุงกานอย่างช้า ๆ ไปตามฟุตบาท โดยมีแก้วพลาสติกขนาดใหญ่ผูกติดไว้ตรงด้านหน้ารถเข็นของลุงกาน ลุงกานจะคอยบอกป้าอบให้เข็นไปตามทางและหลบสิ่งกีดขวาง จนถึงจุดที่นึ่งขอเป็นประจำ ซึ่งไม่มีร่มเงา นักวิจัยสังเกตว่าเมื่อมีคนน้อย ป้าอบจะเข็นลุงกานไปหลบในที่ร่ม และจะกลับไปนึ่งขอที่เดิม จากการสอบถามป้าอบถึงเหตุที่ทำให้เช่นนั้นเพราะ ตากแดดมาก ๆ ลุงจะไม่

สบาย ต้องเสียเงินไปหาหมออีก ลูกงานและป้าอบจะมานั่งขอทุก ๆ วัน ไม่ต่ำกว่าวันละ 6 ชั่วโมง ตอนเย็น ป้าอบเล่าว่าต้องรีบกลับ เพราะถ้าเจอรถติด ค่าแท็กซี่จะแพงไม่คุ้มกับเงินที่ได้ในแต่ละวัน

ครอบครัว

ป้าอบเดิมเคยแต่งงานมีลูกสาวหนึ่งคน ตั้งแต่สมัยยังตาต้อย ต่อมาได้เลิกกับสามีเลี้ยงลูกสาวมาตามลำพัง ลูกสาวโตแยกไปมีครอบครัวที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งในขณะนั้นป้าอบตาบอดแล้ว อยู่บ้านที่จังหวัดลพบุรี ตามลำพัง ซึ่งป้าอบก็ได้ไปขอแบ่งล็อตเตอรี่จากญาติที่เป็นคนตาดีมาขายบ้าง แต่ก็พบปัญหาขายไม่หมดบ้าง ต้องขายลดราคาบ้าง ป้าอบเคยมาอาศัยอยู่กับลูกสาวที่จังหวัดราชบุรี มาช่วยเลี้ยงหลาน ป้าอบเล่าว่าลูกสาวขายของอยู่ที่ตลาด ได้เงินไม่มาก พอไปอยู่ด้วย ให้ลูกสาวหาเลี้ยงก็ลำบากใจ เพราะลูกสาวต้องทำงานส่งลูกถึงสองคน ลูกเขยก็รับจ้างได้เงินไม่มาก ป้าอบจึงตัดสินใจออกจากบ้านลูกสาวมาเพราะกลัวเป็นภาระ ต่อมาภายหลังเลิกจากชี ออกจากรัดก็ไม่ได้คิดจะกลับไปอยู่กับลูกสาว มาหาเลี้ยงตนเองตามลำพังมาเป็นขอทานในกรุงเทพฯ ๔ ได้ 2 ปี ก็มาพบลูกงานมานั่งช่วยน้องชายขายล็อตเตอรี่ ซึ่งขณะนั้นเป็นโรคกล้ามเนื้อขาลีบแล้ว คุยกันถูกคอ ป้าอบเล่าว่าถูกชะตา พูดยกกันรู้เรื่อง สงสารเค้าน้อย เวลารู้จักก็คุยกันตลอด พอเค้าวินมาเช่าห้องอยู่ข้างห้องน้องชายเค้านักเลยมา เมื่อตอนมาขอทานใหม่ เคยกลับไปเยี่ยมลูกสาวและหลาน 2 ครั้ง แต่ไม่มีใครทราบบว่าป้าอบทำอาชีพขอทาน และก็ไม่ได้ชวนป้าอบให้อยู่ด้วยกันที่ราชบุรี ป้าอบตัดสินใจอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับลูกงานมานานกว่า 6 ปี คอยดูแลซึ่งกันและกัน

ความสัมพันธ์กับกลุ่มต่าง ๆ

แม้ค้าในพื้นที่ที่ทำการศึกษ จากการสังเกตของนักวิจัยพบว่า มีเพียงบางคนเท่านั้นที่รู้จักและพูดคุย เช่น แม่ค้าขายน้ำเจ้าประจำที่ป้าอบอุดหนุน และแม่ค้าขายข้าว ส่วนคนอื่นเวลาป้าอบเข็นรถมาก็จะช่วยบอกทางไปทางซ้าย หรือขวา ช่วยลูกงานบอกอีกแรง เพราะบางครั้งลูกงานเสียงเบา หรือเจ็บคอ มีแม่ค้าพ่อค้าย่านนั้นบางคนจะคอยช่วยอุ้มลูกงานเวลาขึ้นแท็กซี่ คอยพักรถขึ้นให้ ป้าอบเล่าว่ามีแม่ค้าขายผลไม้ท่านหนึ่งชื่อ ป้าอ้วน จะคอยมาจูงเวลาจะไปเข้าห้องน้ำตลอด

ป้าอบจะต้องพาลูกงานไปหาหมอที่คลินิกเป็นประจำทุกเดือน ป้าอบเล่าว่าที่เลือกไปคลินิกแทนที่จะไปโรงพยาบาลเพราะเคยไปแล้ว คอยนานมาก 3 - 4 ชั่วโมง และหมอรักษาไม่ดี จึงตัดสินใจมาหาหมอที่คลินิก ครั้งละ 500 - 600 บาท พอมีก็ไปหาหมอ หากจนคั่นกันขอติดค่ายาได้ เมื่อนักวิจัยถามว่า "แล้วคุณป้าบอกหมอว่าทำอาชีพอะไร" คำตอบของป้าอบ คือ "ขายล็อตเตอรี่"

เวลาเดือนไหนไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าบ้านก็หาเยี่ยมเพื่อนบ้านในละแวกนั้นไปก่อน ป้าอบบอกว่าที่เค้ายอมให้เยี่ยมเพราะเค้ารู้ว่าเราหาขอเอาแบบนี้ ยังไงก็ต้องมีใช้ เลยยอมให้เยี่ยม แต่ก็ไม่มากนัก แค่ 500 บาทก็ 1,000 บาท

รายได้

ป้าอบตอบคำถามนักวิจัยเกี่ยวกับรายได้ต่อเดือนว่า "ไม่แน่นอน ก็ป้าป่วยบ่อย บางทีลูกก็ป่วย ต้องหยุดดูแลกัน บางเดือนก็เป็นหนัก เพราะลูกตกท่อ เป็นแผลต้องรักษากันยาว" ทำให้บางเดือนมีค่าใช้จ่ายสูงเกี่ยวกับค่ายา แต่ไม่มีรายได้เข้ามา ป้าอบต้องหาหนีบเยี่ยมเพื่อนบ้าน บางทีก็ยืมน้องชายของลูกงานที่ขายล็อตเตอรี่ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่ป้าอบต้องจ่ายมีดังนี้ ค่าเดินทางด้วยแท็กซี่ ไป-กลับ ประมาณ 250 บาท

ต่อวัน, ค่าเช่าบ้านเดือนละ 1,300 บาท รวมค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ายาประมาณ 1,000 บาทต่อเดือน ทุกวันนี้ป่าอบบอกกับนักวิจัยว่า ถ้าป่วยเป็นอาทิตย์ก็ไม่มีเงินซื้อข้าวกิน

กรณีศึกษาลุงโทน พี่ศรี(นามสมมุติ)

“ขอให้พระคุ้มครอง มีความสุขความเจริญ โชคดียิ่ง ๆ ขึ้นไปนะครับ พบแต่สิ่งดี มีสุขภาพแข็งแรง ได้เป็นเจ้าของคนนะครับ ”

ถ้อยคำอวยพรเหล่านี้จะดังขึ้นทุกครั้งที่ลุงโทนได้ยินเสียงเหรียญตกกระทบกับกระป๋องสแตนเลสในมือของลุงโทน ซึ่งลุงเรียกคำพูดเหล่านี้ว่า “พรสวรรค์” ลุงโทนเล่าว่า เนื่องจากลุงไม่มีทักษะเล่นดนตรีร้องเพลงอย่างคนอื่นไม่ได้ และที่สำคัญข้อห้ามทางศาสนาอิสลามที่ลุงนับถืออย่างเคร่งครัด ห้ามมิให้มีการร้องรำทำเพลง ส่งเสียงดังตามที่สาธารณะ ลุงโทนจึงเลือกที่จะให้พรสวรรค์เป็นสิ่งตอบแทนกลับสู่ผู้ให้ทุกครั้ง และลุงโทนยังบอกกับนักวิจัยอีกว่า คำอวยพรทุกคำคุณลุงมุ่งหวังให้เกิดสิ่งดี ๆ กับผู้ที่ให้คืนกลับไปมากกว่าที่คำเหล่านั้นให้กับลุง เพราะคุณลุงไม่มีสิ่งใดที่จะตอบแทนได้ดีกว่านี้

ทุก ๆ วันที่ลุงโทนยังมีเรี่ยวแรงในการเดินทางขึ้นรถเมล์จากป้ายหน้าปากซอยชุมชนที่ลุงโทนเช่าห้องพักอยู่กับลูกสาว ภาพหญิงตาพิการตัวเล็กผอมบาง จูงชายสูงอายุเดินอย่างระมัดระวังออกจากซอยที่มีทางเดินแคบ ๆ มารอรถเมล์สายประจำตั้งแต่เช้า เป็นภาพที่ชาวชุมชนแถวนั้นเห็นจนชินตา ความเอื้อเฟื้อของผู้คนที่บอกสายรถเมล์ให้ในบางวัน ทำให้คนทั้งสองไม่ต้องลงขึ้นรถเมล์ผิดสาย ลุงโทนและพี่ศรีจะมาถึงพื้นที่บริเวณที่ยื่นขอเงินเวลาประมาณ 9 โมงเช้า บริเวณที่ยื่นมีแดดจัด ไม่มีร่มเงากำบัง แต่ทั้ง 2 ก็เลือกที่จะยืนตรงจุดนั้น เนื่องจากเป็นหัวมุมฟุตบอลที่มีคนหนาแน่น และยืนอยู่อย่างนั้นเป็นเวลานานถึง 4 - 5 ชั่วโมงต่อวัน โดยมีพี่ศรีที่คอยเก็บเงินที่มีมากขึ้นใส่กระเป๋ และคอยหาซื้อน้ำและอาหารมาให้ลุงโทน

ความพิการทางสายตาของลุงโทน บอดสนิทเมื่ออายุประมาณ 40 ปี สาเหตุเนื่องจากการถูกทำร้ายอย่างรุนแรงบริเวณเบ้าตา มีเลือดคั่งบริเวณประสาทตา เข้าทำการรักษาที่โรงพยาบาลลวชีระเป็นเวลานานด้วยเงินส่วนตัวที่เก็บมาจากการทำงานหนักก่อนหน้านี้จนหมดตัว ซึ่งแต่เดิมลุงโทนเล่าว่า เคยเข้ารับราชการเป็นครูสอนระดับประถม ต่อมาได้ลาออกมาเช่าพื้นที่ทำโรงสีกับเพื่อนครูด้วยกัน ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จึงรวบรวมทุนมาทำโรงปูนเช่าพื้นที่กับคนรู้จัก กิจการเริ่มไปได้ดีก็มาถูกลูกน้องรวมทำร้ายในขณะที่ไปรับงานปูนที่จังหวัดนครปฐม ถูกปล้นชิงเงินสด 2 แสนบาทไป จากเหตุการณ์ครั้งนั้นชีวิตของชายหนุ่มที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงใหญ่หาเลี้ยงครอบครัว ต้องตกอยู่ในโลกมืด หมดเงินกับการรักษาตัว กิจการล้มเพราะขาดเงินทุน หุ่นส่วนถอนตัว ความพิการที่เกิดขึ้นเมื่ออายุย่างเข้า 40 ปี ยากที่จะปรับตัว คุณลุงโทนเล่าว่า เคยเข้าไปรับการฝึกทักษะการใช้ไม้เท้าคนตาบอด และได้เรียนการวาดแผนโบราณจากศูนย์ฝึกอาชีพผู้พิการปากเกร็ด แต่ไม่สามารถวาดได้ดี เนื่องจากต้องใช้กำลังมากในการวาด ซึ่งลุงโทนเป็นโรคหัวใจได้ออกแรงมากไม่ได้ จะเหนื่อยง่ายกว่าคนปกติ ชีวิตที่อับจนหนทางไม่สามารถทำมาหากินเช่นเดิมได้ เพราะความพิการที่คุณลุงไม่ได้คาดคิดมาก่อน เปลี่ยนชีวิตผู้ชายหนึ่งคนที่ดิ้นรนต่อสู้มากกว่า 40 ปี ให้มาอยู่ในมุมมืด แต่ตราบนิดที่ชีวิตยังต้องดำเนินต่อไป

ต้องกินต้องใช้ ชายผู้นี้จึงเลือกที่จะไม่หยุดนิ่ง เป็นภาระแก่ใคร พยายามดิ้นรนทำมาหากินสุดความสามารถที่
 เค้ามีอยู่

ครอบครัว

“พี่น้องคนอื่น เค้าไม่รู้ เค้าไม่มาอยู่แล้ว แต่ตัวของเรา เราคิดว่าเราพิการ เราทำอะไรก็ควรให้เป็น
 ตัวของเราเอง ใครก็ไม่ต้องมาเดือดร้อนเพราะว่าตัวเราใช่ะ เค้ามีลูกมีครอบครัว จะมาส่งเสียเราเป็นไปไม่ได้
 เพราะว่าเราต้องกินต้องใช้ทุกอย่าง สังคมต้องมีเงินใช้จ่ายทุกวัน ที่นี้คนเรา ทฤษฎีกับคำว่าปฏิบัติ เราปฏิบัติดี
 กว่า เราไม่ให้ไปเดือดร้อนคนอื่นมาเลี้ยงเรา เราก็ต้องทำของเราเอง”

คำพูดของพี่ศรี หญิงที่มีความผิดปกติทางสายตา ที่คอยดูแลลูกโทนผู้เป็นพ่อที่ตาบอดสนิททั้งสองข้าง
 เมื่อนักวิจัยถามเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ถ้อยคำที่แสดงถึงการต่อสู้ดิ้นรนของคนทั้งสองโดยปราศจากความช่วยเหลือ
 เหลือใดของคนอื่นในครอบครัว การทำมาหากินเลี้ยงและรับผิดชอบตัวเองโดยไม่หวังพึ่งพาใคร

ลูกโทนเข้าบ้านอยู่ในเขตชุมชนแห่งหนึ่ง อาศัยอยู่กับพี่ศรีลูกสาวคนเล็ก ที่มีอาการประสาทตาเสื่อม
 ความพิการจัดอยู่ในประเภทตาบอดเลือนลาง ภรรยาของลูกโทนเสียชีวิตไปแล้ว ส่วนลูกคนอื่นแยกย้ายไปมี
 ครอบครัวอยู่ที่จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง เคยมาเยี่ยมลูกโทนและพี่ศรีครั้งสุดท้ายเมื่อปีที่แล้ว(พ.ศ.2543)
 จากการสอบถามของนักวิจัยพบว่า ลูกคนอื่นไม่ทราบว่พี่ศรีและลูกโทนประกอบอาชีพขอทาน แต่จะเข้าใจว่า
 ส่งสลากกินแบ่งรัฐบาลที่รับจากยี่ปัวไปส่งต่อที่จังหวัดอยุธยาเป็นรายได้หลัก พี่ศรีเล่าว่า เวลาพวกพี่ ๆ มา
 เยี่ยมก็จะซื้อของ ซื้อขนมมาให้กิน แต่ไม่ได้ให้เงินใช้

ลูกโทนและพี่ศรีนับถือศาสนาอิสลาม และเป็นมุสลิมที่เคร่งครัด การเดินทางมาทำงานของทั้งสองจึง
 แตกต่างจากกรณีศึกษาอื่น ๆ อยู่บ้าง นั่นคือทั้งคู่จะมาในเวลาที่ย่ำรุ่งเช้า คือประมาณ 7 - 8 โมงเช้า และ
 จะกลับในเวลาประมาณเที่ยง ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะได้กลับไปละหมาดได้ตรงเวลา อีกประการหนึ่งที่นักวิจัยพบ และ
 เห็นว่าเป็นการยืนยันยืนยันความเป็นมุสลิมที่เคร่งครัดของทั้งคู่ได้อย่างดีก็คือ การที่ทั้งคู่เดินทางมาขอ ณ สถานที่
 แห่งนี้ ซึ่งมีความห่างจากบ้านพอสมควร เหตุผลที่สำคัญนอกเหนือไปจากการเป็นแหล่งชุมชนที่มีคนหนาแน่น
 แล้ว ก็คือ “ความกลัว” ว่าคนในชุมชนซึ่งเป็นมุสลิมเช่นกันจะไม่ยอมรับ และทำให้การประกอบศาสนกิจใน
 สุขเห่าเกิดความไม่สะดวกใจ เนื่องจากคำสอนของศาสนา

พี่ศรีที่ตาพอมองเห็นเลือนลางจึงรับหน้าที่ดูแลลูกโทนผู้เป็นพ่อ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพาไปโรงพยาบาล ลูก
 ไปไหนมาไหนทุกที่ คอยซื้อหาอาหารมาให้ลูกโทน

ความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น

ลูกโทนและพี่ศรีมาขอเงินในบริเวณนี้ประมาณ 7 - 8 ปีแล้ว และมาขอเป็นประจำในบริเวณนี้ที่เดียว
 ไม่ได้เดินสายไปขอตามที่ชุมชนอื่น แต่จากการสอบถามแม่ค้าที่ขายพวงมาลัยที่ตรงข้ามจุดที่ลูกโทนยืนขออยู่
 ประจำพบว่า แม่ค้าท่านนี้ไม่เคยคุยกับลูกโทนและพี่ศรี นอกจากนี้ยังเข้าใจว่าพี่ศรีเป็นภรรยาของลูกโทน แต่แม่
 ค้าท่านนี้ก็ไม่ได้เคยไล่หรือห้ามไม่ให้ลูกโทนและพี่ศรีมายืนตรงหน้าร้านของตน และยังบอกให้หลบคนที่ยกของ
 ผ่านไปผ่านมา ส่วนตัวพี่ศรีจะเดินไปซื้ออาหารร้านประจำและพูดคุยหยอกล้อกับแม่ค้าที่คุ้นเคย

ทางด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ นั้น ที่เห็นชัดเจนคือ การไปใช้บริการรักษาพยาบาล
 ที่โรงพยาบาลรามา ซึ่งลูกโทนบอกหมอว่า ทำอาชีพขายล็อตเตอรี่ และจ่ายค่ารักษาพยาบาลทั้งหมดเอง โดย

ไม่ใช่สิทธิคนพิการ หรือบัตรพิเศษใด ๆ

เรื่องการขอโควตาล็อตเตอรี่ของผู้พิการ เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ลุงโตนมีความรู้สึกในแง่ลบกับหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ จากคำพูดของลุงโตนที่ว่า “ผมขอที่ขอยบุญอยู่ ขอที่สภานี้ก็ขอ ขอที่สมาชิกก็ขอ เคยมาจับได้ไล่ทันเมื่อตอนสมชายเนี่ยนะ มีตึกมาแต่เค้าว่าผมไม่ไปรับ ที่ผมไม่ได้ไปรับ นายติดต่อผมหรือเปล่า... ผมไม่รู้จะติดต่อที่ไหน... ก็ผมที่บ้านเลขที่ไว้ เพราะเราไม่มีโทรศัพท์” คำพูดดังกล่าวหมายถึงว่า ลุงโตนเคยไปลงชื่อขอโควตาที่สมาคมสงเคราะห์ ที่สมาคมคนตาบอด แต่ก็ไม่เคยได้รับสิทธิ แต่ปรากฏว่า ในช่วงที่สมาคมคนตาบอดที่สมัยคุณสมชายเป็นนายกสมาคม คุณลุงมีรายชื่อได้โควตา แต่ไม่ได้มารับถึงขาดสิทธิ ซึ่งทางสมาคมบอกว่าไม่สามารถติดต่อคุณลุงได้ แต่ตัวลุงโตนบอกว่าได้ให้ที่อยู่ไว้แล้ว จากเหตุการณ์นี้ทำให้ลุงโตนรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม ที่ตนพึงได้รับสิทธิประโยชน์จากองค์กรดังกล่าว ก่อนเหตุการณ์นี้ ลุงโตนเล่าว่าได้เคยมาสมัครทำบัตรคนพิการที่สมาคมคนตาบอดเมื่อสมัยที่ตาบอดใหม่ ๆ แต่ถูกหลอกให้เสียเงิน 3,000 บาทเป็นค่าทำบัตร ซึ่งผู้รับทำบอกว่าเป็นบัตรตลอดชีพ แต่ปรากฏว่าบัตรที่ได้รับกลับเป็นบัตรชั่วคราว ลุงโตนมาทราบภายหลังว่า การทำบัตรสมาชิกสมาคมเสียเงินเพียง 300 บาท เหตุการณ์ที่สร้างความท้อแท้ และผิดหวังกับลุงโตนมาก เพราะความหวังที่จะหลุดพ้นจากอาชีพขอทานที่ทำอยู่ได้นั้นก็คือการได้รับโควตาล็อตเตอรี่ เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ลุงโตนตัดสินใจหันหลังให้กับความช่วยเหลือและสวัสดิการที่เป็นสิทธิของผู้พิการที่จะได้รับจากองค์กรเหล่านี้ และเลือกที่ต่อสู้ดิ้นรนด้วยตัวเอง

รายได้

“ก๊พพอไหว” คือคำตอบของลุงโตนเมื่อถามถึงเรื่องรายได้ เมื่อนักวิจัยถามรายได้ที่เป็นตัวเงิน พบว่าลุงโตนจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมตอบ ลุงโตนยังเล่าว่าอาชีพอีกอย่างหนึ่งที่ลุงทำคือ การรับสลากกินแบ่งรัฐบาลจากยี่ปั่วไปส่งให้กับพ่อค้า-แม่ค้า ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลรายย่อยที่จังหวัดอยุธยา ได้กำไรปัจจุบันใบละ 50 สตางค์ ซึ่งคุณลุงบอกว่า ได้น้อยมาก ไม่คุ้มค่าเหนื่อยเหมือนกับสมัยก่อนกำไรใบละ 3 – 4 บาท ที่เป็นอย่างนี้เพราะ ยี่ปั่วขึ้นราคาสลากอยู่เรื่อย จนลุงโตนมีความคิดว่าจะเลิกส่งสลาก ถ้าเป็นไปได้อยากได้โควตาล็อตเตอรี่จากหน่วยงานใดก็ได้ประมาณ 10 เล่ม ลุงโตนบอกว่า อยากได้มาขายเอง เพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่น่าทำและรายได้ดี ในขณะที่รายได้ส่วนใหญ่ในแต่ละเดือนของคุณลุงโตนมาจากการยื่นขอเงินและให้พรสวรรค์แลกกับเงินที่ได้รับมาเป็นค่าข้าว ค่าน้ำ ค่ายาที่ลุงต้องไปหาหมอเป็นประจำ เพราะโรคหัวใจโต

ภาคผนวก ข.

*****ขอทานไทย ให้หรือไม่ให้เงินดี*****⁹

ปัญหาขอทานอยู่คู่กับสังคมไทยมานานแสนนาน มีการแก้ปัญหากันมาหลายรูปแบบ แต่ไม่เคยมีวิธีไหนที่จะทำให้อาชีพนี้นหายไปได้ หรือแม้แต่ลดลงได้ มีแต่จะเพิ่มขึ้นตามกาลเวลา คิดว่าวิธีแก้ที่มีคนบอกว่าเลิกให้เงินแล้ว คนกลุ่มนี้จะหมดไปจริงหรือไม่ หรือว่าให้เป็นอาหารแทน แล้วถ้าไม่ให้ เราควรจัดการกับคนเหล่านี้อย่างไร ปัญหาขอทานถึงจะหมดไปหรือว่าลดลงได้จากชะตา

จากคุณ : Jk - [27 มิ.ย. 45 18:33:28 A:192.150.249.11 X:203.107.197.41]

ความคิดเห็นที่ 1 ทุกวันจะมีชายชาดวนเอาเหรียญยอยมาให้ผมแลกที่ร้านวันละ300บาท(ประมาณ) และจะซื้อเบียร์ข้าง1-2กระป๋องกลับไปกิน รายได้เดือนละ9000บาทนับว่าไม่เลวเลย ถ้าเป็นเด็ก หรือผู้หญิงที่อุ้มเด็ก มาด้วยรายได้จะเพิ่มมากขึ้นอีก อาจถึงเดือนละหลายหมื่นบาท

จากคุณ : สนใจก็ลองทำดู - [27 มิ.ย. 45 19:29:30 A:203.151.77.100 X:203.151.77.169]

ความคิดเห็นที่ 2

ขอทานนี้ คุณแน่ใจจะรับว่าเป็นคนไทย ไม่ใช่ญวน ลาว เขมร พม่า ผมไม่เคยให้เงินขอทาน ถ้าจะทำบุญ ผมจะโอนเงินให้มูลนิธิต่าง ๆ โดยตรงครับ

จากคุณ : Albus Dumbledoreมิ.ย. 45 19:44:35]

ความคิดเห็นที่ 3

ขอทานเป็นอาชีพสุจริตอย่างหนึ่ง ไม่ได้ไปคดโกงหรือเบียดเบียนใคร คนไหนพอใจก็ขอ คนไหนน่านับได้ก็ไมขอ จะมาบังคับใจให้ขอ อย่างหวังว่าจะทำได้ ถ้าคุณให้ก็ได้ส่วนบุญของคุณเอง ผมไม่เกี่ยว ถ้าไม่ให้ก็เรื่องของ คุณ ผมไม่เคยต่อว่า แล้วต้องมาเจอกอะไรกับขอทานด้วย ลำพั่งตัวคุณนะ เอาตัวเองให้มันรอดก่อนเหอะ

จากคุณ : พรรคกระยาจก - [27 มิ.ย. 45 20:35:40 A:203.155.35.90 X:203.155.230.108]

ความคิดเห็นที่ 4

มีคำแนะนำคือ อย่าให้เงินคะ จะสร้างนิสัยเคยตัวและชี้แจงให้คนไม่ยอมทำงาน ถ้าจะให้ โปรดให้เป็นข้าว ปลาอาหาร น้ำท่า ขนม ยาหรือพาไปหาหมอในบางกรณี เสื้อผ้า รองเท้า สิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นดีกว่าคะ อย่าไปสนับสนุนพวกชี้แจง มั่งง่าย ทำนาบนหลังคนคะ

จากคุณ : ** ผู้หญิงไทย ** - [27 มิ.ย. 45 23:54:02]

⁹ <http://pantip.inet.co.th/cafe/rajdumnern/topic/P1592225/P1592225.html>

ความคิดเห็นที่ 5

ให้-ไม่ให้ แล้วแต่อารมณ์ครับ

ที่ไม่ให้ เพราะมองในภาพรวม มันจะก่อให้เกิดปัญหาสังคม

ที่ให้ บางครั้งสงสารมาก จนลืมความคิดที่จะไม่ให้ไป

จากคุณ : UNCENSOR - [28 มิ.ย. 45 01:48:27 A:203.148.159.180 X:203.144.149.40]

ความคิดเห็นที่ 6

ไม่ให้แล้วจะทำอะไร ตีอนักก็ไปยกระบาลชะตี โดยเฉพาะไอพวกเด็กเขมรเนี่ย แหม ดั่งดีจัง?

จากคุณ : ไบ๊ยะ - [28 มิ.ย. 45 09:36:25 A:202.183.181.161 X:]

ความคิดเห็นที่ 7

ขอทานส่วนใหญ่เป็น เขมร เช่น เดียวกันกับพวกล้วง กรีดกระเป๋าก็เขมร พม่าก็ใช้แรงงานราคาถูกลักขโมยฆ่า
เจ้าทรัพย์หรือนายจ้าง พวกแขกปาตาน ปากีสถานก็ขี้โกงขี้ฉ้อ ค้าเสือ ค้าผ้าฝิ่นส่ง พวกแอฟริกาถิ่น
เฮโรอีน เลือกเขาก็แล้วกันจะอุดหนุนใคร

จากคุณ : คนเฝ้ามอง - [28 มิ.ย. 45 10:12:26 A:203.155.3.121 X:203.155.3.28]

ความคิดเห็นที่ 8

ถ้าไม่มีดีมานด์ ก็ไม่มีซัพพลาย ไม่มีคนให้ก็ไม่มีคนขอ ให้หรือไม่ให้ สิทธิของคุณ แต่ผลกระทบมีต่อสังคมส่วน
รวม

จากคุณ : เข้าใจว่าจ้ - [28 มิ.ย. 45 10:20:46 A:203.151.77.100 X:203.151.77.166]

ความคิดเห็นที่ 9

ผมคนเดียวไม่สามารถแก้ทั้งระบบได้ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการ ดังนั้นถ้าสงสารมากๆ ก็ให้ครับ คิดแค่ว่า
เขาคงลำบากกว่าเรา ถึงใครจะว่าผมโง่ก็เถอะ

จากคุณ : ไม่คิดมาก - [28 มิ.ย. 45 10:40:15 A:158.108.5.2 X:158.108.86.160]

ความคิดเห็นที่ 10

อย่าให้เงินแกขอทานเด็ดขาด เพราะเท่ากับคุณไปสนับสนุน อาชีพนี

จากคุณ : ปาน - [28 มิ.ย. 45 12:26:11 A:158.108.64.193 X:]

ความคิดเห็นที่ 11

ทำใจไม่ได้หากไม่ให้ หากเดินเฉยผ่านไปมักไม่สบายใจ ไม่อยากฝืนใจตัวเองก็เลยต้องให้ ใช่ว่าตัวเองรำรวย
คิดเสียว่าเป็นการลดกิเลสในใจของตนเอง

จากคุณ : อกภัยให้ผมเถอะ - [28 มิ.ย. 45 13:20:53 A:202.129.14.227 X:]

ความคิดเห็นที่ 12

ดิฉันจะให้ถ้าเห็นว่าเขาพยายามที่จะหาเลี้ยงชีพ เช่น เล่นดนตรี ร้องเพลง แต่จะเกลียดมากเลยพวกขอทานผู้หญิงรุ่นๆ ที่ลูกอ่อน ร่างกายสมบูรณ์แต่ชี้เกียจสันหลังยาว (และค่อนข้างมั่นใจว่าพวกนี้ไม่ใช่คนไทยแน่นอน)

จากคุณ : 008 - [28 มิ.ย. 45 15:24:01 A:203.144.205.190 X:192.168.20.38]

ความคิดเห็นที่ 13

เป็นคุณๆจะทำยังไงกับขอทานที่มาแบบนี้...ชายกลางคนค่อนข้างผอม แต่งกายไหมแต่ไม่ถึงกับสกปรก ทำหน้าแบบอมโรค มือถือพวงมาลัยเหี่ยวๆมา 2พวง พอมาถึงรถคุณ..ก็ก้มกราบบนกระຈก ถ้าคุณยังเฉย เขาจะชนหน้า/ตัวลงกับรถคุณเลย ขยับรถก็ไม่ได้ เดี่ยวหับตีน ถ้าเกิดทำเป็นล้มลงชักแหงๆข้างรถคุณ จะมีคนเชื่อหรือว่าคุณไม่ได้หับเขา...ที่สังเกตดูจากคันอื่นๆได้ผลดี ทุกคันจ่ายหมด แบบรีบๆเลย..วันนั้นผมโชคดีที่ไฟเขียวเสียก่อน..ช่วยคิดหน่อยซิครับว่าจะจัดการกับวิธีนี้ยังไงดี..!

จากคุณ : หาทางแก้ว - [28 มิ.ย. 45 16:41:06 A:203.101.154.46 X:]

ความคิดเห็นที่ 14

เดี๋ยวนี้มันมากันเป็นคันรถนะแล้วหากินแบบแปลกๆ บางรายงูลูกมาเดินคอยตามตื้อ ทั้งแขนขาพลวันไปหมดหลายคนนอนเกลือกกลิ้งกลางบันไดสะพานลอยที่คนเดินกันเยอะๆ ใต้ประนาขอตังค์รถก็มาก เดี่ยวนี้มีการเดินไปกดออกเรียกหน้าบ้านด้วย

จากคุณ : เบื่อพวกใจดีแบบสันคิด - [29 มิ.ย. 45 00:08:29 A:203.151.127.174 X:]

ความคิดเห็นที่ 15

เคยโดนมาแล้วเป็นขอทานวัยกลางคน ผู้ชายขาเสียใช้รองเท้าใสมือกระตึบๆไป เห็นแล้วให้ตลอด พอเขาเห็นเราเขาจำได้จะดักหน้าดักหลัง วันหนึ่งเราให้เยอะ คนสวนที่บ้านเราเขาเดินตามหลังมาบอกเราว่าคนนี้ไม่ใช่คนไทยเป็นคนปากีส เขาเข้าบ้านอยู่คนสวนเคยไปแอบดูตอนกลางคืนนับเงินเป็นฟ่อนแล้วมีคนมารับไปส่งให้ญาติที่ประเทศเขา ถือว่าเงินไหลออกมัย 555

จากคุณ : ได้คิดแล้ว - [29 มิ.ย. 45 17:49:53 A:203.113.71.104 X:]

ความคิดเห็นที่ 16

ลองคิดดูสักนิดครับ....ชาดวัน ชาขาด จะเดินทางไปตามแถวชุมชนได้อย่างไร สงเคราะห์พวกเขาโดยแจ้ง กรมประชาสงเคราะห์ หรือ ตำรวจท้องที่ ก็คงได้

จากคุณ : สงเคราะห์ - [29 มิ.ย. 45 22:09:10 A:203.149.44.8 X:]

ภาคผนวก ค.

สถิติจดทะเบียนคนพิการทางการมองเห็นตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึง 31 สิงหาคม 2545

ภาค	ชาย	หญิง	รวม
กรุงเทพฯ	1,164	778	1,942
ภาคกลางและภาคตะวันออก	3,163	2,729	5,892
ภาคเหนือ	4,055	3,444	7,499
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8,248	7,931	16,179
ภาคใต้	1,995	1,505	3,500
ยอดรวม	18,625	16,387	35,012

* ข้อมูลจากสำนักคณะกรรมการฟื้นฟูและพัฒนาสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์